

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного цивільного суду
у складі Верховного Суду
за 2025 рік

ЗМІСТ

1. Спори про захист честі, гідності і ділової репутації.....	21
1.1. Щодо заборони використання імені особи в публікації про кримінальне провадження до набрання законної сили обвинувальним вироком	21
1.2. Щодо правової кваліфікації колективного звернення про можливі правопорушення посадових осіб у контексті ст. 277 ЦК України	21
1.3. Щодо особливості критики публічних фігур у медіа та межі журналістської свободи	21
2. Спори, що виникають з питань захисту права власності	22
2.1. Щодо витребування майна в добросовісного набувача у разі його добровільної передачі власником	22
2.2. Про обов'язки нового власника майна	22
2.3. Щодо неможливості витребування майна від добросовісного набувача	22
2.4. Щодо виникнення права власності на майно за набувальною давністю	23
2.5. Щодо відсутності підстав для визнання права власності на орендоване державне майно за відсутності доказів його викупу	23
2.6. Щодо знесення нерухомості при відхиленні від проєкту будівництва	23
2.7. Щодо ефективного способу захисту прав інвестора на об'єкт інвестування в будівництві	23
2.8. Щодо віндикаційного імунітету при відчуженні майна на виконання судового рішення	24
2.9. Щодо набуття права власності на службове майно за набувальною давністю	24
2.10. Про визнання права власності на транспортний засіб як спосіб захисту	24
2.11. Щодо виділу частки зі спільного майна за наявності двох співвласників майна	25
2.12. Щодо правового режиму самочинного будівництва та наслідків його здійснення	25
2.13. Про захист права власності добросовісного набувача на приватизоване житло	25

3. Спори, що виникають із питань захисту прав інтелектуальної власності	26
3.1. Щодо презумпції авторства в спорах щодо захисту авторських прав	26
3.2. Щодо відмови у передачі прав на доменні імена (переделегування)	26
4. Спори, що виникають із земельних правовідносин	26
4.1. Щодо наслідків реєстрації права власності особи на майно, яку здійснено з порушенням закону	26
4.2. Про особливості емфітевзису як речового права та способи захисту прав при порушенні договору емфітевзису	27
4.3. Щодо права власності на споруду, яка нерозривно пов'язана з водним об'єктом	27
4.4. Щодо земельної ділянки природно-заповідного фонду	27
4.5. Щодо встановлення земельного сервітуту, який ускладнює або унеможлиблює використання земельної ділянки	28
4.6. Щодо визначення належності земельної ділянки до земель водного фонду	28
4.7. Щодо визначення порядку користування земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності	28
4.8. Щодо ознак дискримінації через неотримання земельної ділянки	29
4.9. Про обов'язок власника усунути технічну помилку щодо меж земельної ділянки	29
4.10. Щодо належного способу захисту переважного права наймача (орендаря) на купівлю орендованого майна	29
4.11. Про наслідки систематичної повної несплати орендної плати	30
4.12. Щодо першочергового права на отримання земельної ділянки при її безоплатній передачі	30
4.13. Про умови встановлення земельного сервітуту в судовому порядку	30
4.14. Щодо збереження права користування земельною ділянкою, наданою в користування до введення в дію ЗК УРСР 1990 року	31
4.16. Про правила поновлення договору оренди землі	32
4.17. Щодо способу захисту прав орендодавця та захисту права на земельну ділянку	32

4.18. Про правомірність набуття права власності та недостатність доказів для його оспорування	32
4.19. Щодо правових наслідків конфіскації земельної ділянки, переданої в оренду власником – громадянином іноземної держави	33
4.20. Щодо витребування земельної ділянки при повторній незаконній приватизації	33
4.21. Щодо підтвердження особи та громадянства учасника земельних торгів	33
4.22. Щодо призначення земельних ділянок для поховання та повноваження органів місцевого самоврядування	33
4.23. Щодо належного способу захисту прав у земельних спорах між сусідніми землекористувачами	34
4.24. Щодо передачі у приватну власність земельних ділянок у межах розвіданих родовищ без спеціального дозволу	34
4.25. Щодо передачі земель водного фонду у приватну власність та їх витребування	34
5. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів	35
5.1. Щодо впливу попереднього договору купівлі-продажу на дійсність договору дарування	35
5.2. Щодо визначення моменту виникнення обов'язку повернення коштів та нарахування інфляційних втрат при визнанні торгів недійсними	35
5.3. Щодо відкріплення довірителя від об'єкта інвестування у фонді фінансування будівництва (ФФБ)	35
5.4. Щодо підстав для донарахування об'ємів та обсягів природного газу	36
5.5. Щодо визнання договору міни удаваним	36
5.6. Щодо обов'язкової реструктуризації на зобов'язання, забезпечені іпотекою земельної ділянки для ведення садівництва	36
5.7. Щодо застосування ст. 625 ЦК України після завершення розрахунків із кредиторами у справі про банкрутство ФОП	36
5.8. Щодо зловмисної домовленості при укладенні договору між представником однієї сторони та родичем представника	37
5.9. Щодо ознак фраздаторності договору дарування	37

5.10. Щодо належного способу захисту при оспоренні факту укладення правочину через відсутність волевиявлення	37
5.11. Про право на повернення надміру сплачених коштів	38
5.12. Щодо виникнення майнових прав на торговельну марку.....	38
5.13. Щодо використання позову про стягнення боргу для унеможливлення поділу спільного майна подружжя.....	38
5.14. Щодо захисту прав добросовісного набувача в умовах відсутності запису про іпотеку в державному реєстрі	39
5.15. Щодо визнання недійсним іпотечного договору, укладеного неправомірним власником.....	39
5.16. Щодо недопустимості повторного стягнення заборгованості за кредитним договором зі спадкоємця боржника.....	39
5.17. Щодо позовної давності при оспорюванні удаваного правочину щодо спільного майна подружжя	40
5.18. Щодо введення в оману страховика при укладенні договору страхування	40
5.19. Щодо визнання договору позики неукладеним та договору іпотеки недійсним	40
5.20. Щодо підстав для розірвання договору довічного утримання.....	41
5.21. Щодо зміни реквізитів земельної ділянки і припинення іпотеки	41
5.22. Щодо порядку обчислення позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину – повернення сплачених на його виконання коштів	41
5.23. Щодо наслідків порушення банком внутрішніх процедур при оформленні вкладу	42
5.24. Щодо відповідальності клієнта за несанкціоновані операції з платіжною картою.....	42
5.25. Щодо повернення банківського вкладу після закінчення строку дії договору....	42
5.26. Щодо права замовника на відмову від договору про надання освітніх послуг та повернення коштів до початку кожного етапу навчання.....	43
5.27. Щодо презумпції відплатності договору доручення та визначення розміру плати	43

5.28. Щодо початку перебігу позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину.....	43
5.29. Про умови визнання правочину недійсним через зловмисну домовленість представника	44
5.30. Щодо фразаторних правочинів	44
5.31. Щодо умов договору довічного утримання та підстав для його розірвання	44
5.32. Щодо визнання недійсними електронних торгів із реалізації майна, яке не належить боржнику.....	44
5.33. Про визнання недійсним договору купівлі-продажу транспортного засобу через умисне приховування істотних недоліків	45
5.34. Щодо визнання правочину недійсним у зв'язку з його фактичним схваленням юридичною особою	45
5.35. Щодо витребування майна від добросовісного набувача, який придбав його в порядку виконання судових рішень	45
5.36. Щодо переважного права орендаря при зверненні стягнення на іпотечне майно	46
5.37. Щодо наслідків пропуску річного строку звернення до страховика та збереження права на страхове відшкодування	46
5.38. Про правомірність встановлення банком неприйнятно високого ризику та відмови від ділових відносин з клієнтом.....	46
5.39. Щодо застосування колізійних норм у приватноправових відносинах з іноземним елементом	47
5.40. Щодо удаваності правочину в частині окремих його умов.....	47
5.41. Щодо меж відповідальності банку при шахрайських операціях з платіжними картками	47
6. Спори, що виникають із трудових правовідносин	48
6.1. Про правові підстави для звільнення працівника за систематичне невиконання трудових обов'язків	48
6.2. Щодо права керівника самостійно визначати розмір надбавок.....	48

6.3. Щодо зміни дати звільнення працівника за угодою сторін у період тимчасової непрацездатності.....	48
6.4. Щодо анулювання домовленості про припинення трудового договору за угодою сторін.....	49
6.5. Про наслідки незаконного звільнення.....	49
6.6. Щодо строків звернення до суду за вирішенням трудового спору.....	49
6.7. Про відповідальність за незабезпечення оприлюднення статуту закладу на вебсайті.....	49
6.8. Щодо звільнення з підстав втрати довіря.....	50
6.9. Про порядок перегляду строкових трудових договорів педагогічних працівників після визнання неконституційними обмежень щодо їх укладення.....	50
6.10. Щодо правових підстав для встановлення факту трудових відносин.....	50
6.11. Щодо виплати вихідної допомоги при припиненні трудового договору у зв'язку з відмовою від продовження роботи через зміну істотних умов праці.....	51
6.12. Щодо права суду на скасування акта спеціального розслідування професійного захворювання	51
6.13. Щодо звільнення працівника через порушення роботодавцем законодавства про працю	51
6.14. Щодо неможливості поновлення працівника на роботі при ліквідації органу місцевого самоврядування.....	52
6.15. Про підстави для призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану	52
6.16. Щодо порядку зміни умов оплати праці за трудовим контрактом	52
6.17. Щодо несумісності конкретного аморального проступку з продовженням педагогічної діяльності.....	52
6.18. Про визнання причини пропуску строку звернення до суду поважною у трудових спорах під час скасування ліквідації підприємства	53
6.19. Щодо премії з нагоди професійного свята	53
6.20. Про поширення дії Закону щодо контрактної форми роботи у сфері культури на керівників музичних шкіл та шкіл мистецтв	53

6.21. Про строк застосування дисциплінарного стягнення та кваліфікацію одноразового грубого порушення трудових обов'язків керівником	54
6.22. Про обов'язковість виплати стипендії членам Ради з державної підтримки кінематографії	54
6.23. Про правову природу середнього заробітку за час вимушеного прогулу.....	54
6.24. Щодо порушення процедури звільнення працівника при повторному звільненні після поновлення на роботі за рішенням суду	55
6.25. Про строк для накладення дисциплінарного стягнення при триваючих порушеннях.....	55
6.26. Щодо оплати праці працівників на окупованій території під час воєнного стану	55
6.27. Про зміну підстави звільнення при скасуванні рішення про ліквідацію підприємства.....	56
6.28. Щодо анулювання домовленості про звільнення за угодою сторін	56
6.29. Щодо правомірності звільнення працівника при реорганізації підприємства	56
6.30. Про правомірність звільнення працівника за заявою, написаною в умовах перебування під вартою	57
6.31. Про умови законності звільнення працівника за результатами випробування..	57
6.32. Щодо правомірності звільнення через конфлікт інтересів.....	57
6.33. Щодо встановлення факту нещасного випадку на виробництві в судовому порядку	58
6.34. Щодо відмови міського голови у призначенні переможця конкурсу на посаду керівника закладу освіти	58
6.35. Про строк звернення роботодавця з позовом про стягнення матеріальної шкоди з працівника	58
6.36. Щодо припинення строкового трудового договору (контракту) без видачі окремого наказу.....	59
6.37. Щодо відліку строку для звільнення за п. 8 ст. 40 КЗпП.....	59
6.38. Про право роботодавця відмовити в наданні відпустки без збереження заробітної плати працівнику	59

7. Спори, що виникають із житлових правовідносин.....	60
7.1. Щодо правових підстав для відмови у приватизації житла та значення статусу приміщення.....	60
7.2. Щодо відсутності підстав для додаткового визнання права користування квартирою за наявності судового рішення про неможливість виселення	60
7.3. Щодо стягнення плати за користування житлом без укладеного договору найму	60
7.4. Щодо права органів місцевого самоврядування на зміну чи скасування власних рішень.....	61
7.5. Про право військовослужбовця на виключення квартири з числа службових з метою надання її для постійного користування	61
7.6. Про право співвласника на отримання інформації про діяльність ОСББ	61
7.7. Щодо виселення особи зі службової квартири без надання іншого житла у разі самоправного зайняття житлового приміщення.....	62
8. Спори, що виникають із сімейних правовідносин.....	62
8.1. Щодо відсутності предмета спору в разі наявності згоди між батьками щодо місця проживання дитини.....	62
8.2. Щодо застосування ст. 162 СК України за відсутності судового рішення про місце проживання дитини.....	62
8.3. Щодо визначення місця проживання неповнолітньої дитини разом із батьком-військовослужбовцем	62
8.4. Про позбавлення батьківських прав щодо малолітньої дитини	63
8.5. Щодо доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів	63
8.6. Щодо невизнання та невиконання угоди про утримання на території України	63
8.7. Щодо визначення способів участі батька у вихованні дитини, яка перебуває за кордоном, та можливості відстрочення виконання рішення в умовах воєнного стану.....	64
8.8. Щодо визнання фактичних шлюбних відносин за наявності зареєстрованого шлюбу.....	64
8.9. Щодо скасування усиновлення	64

8.10. Щодо висновку експерта-генетика як доказу при встановленні факту батьківства	65
8.11. Щодо продажу спільного майна подружжя на електронних торгах без згоди співвласника (іншого з подружжя) та обчислення позовної давності	65
8.12. Щодо збереження права на соціальні гарантії дитини, позбавленої батьківського піклування, незалежно від формального оформлення статусу	65
8.13. Про правовий статус рекомендацій органу опіки та піклування щодо звільнення опікуна.....	66
8.14. Щодо позбавлення батьківських прав через свідоме ухилення від виконання батьківських обов'язків.....	66
8.15. Щодо правових наслідків реєстрації шлюбу за відсутності одного з наречених	66
8.16. Щодо зловживання правом при укладенні договору позики між близькими родичами з метою покладення солідарного обов'язку на іншого з подружжя.....	67
8.17. Щодо стягнення пені за прострочення сплати аліментів	67
8.18. Щодо оцінки актуальних обставин справи на момент ухвалення рішення про відібрання дитини	67
8.19. Щодо статусу грошового забезпечення військовослужбовця, який перебував у полоні, як спільної власності подружжя	68
8.20. Про встановлення факту батьківства та допустимість доказів.....	68
8.21. Щодо визнання права спільної сумісної власності на реконструйоване майно подружжя.....	68
8.22. Щодо правомірності відмови у поверненні дитини до іноземної держави при її адаптації в Україні.....	69
8.23. Щодо згоди іншого з подружжя при укладенні договору позики	69
8.24. Щодо грошової компенсації частки спільного майна як способів захисту майнових прав одного з подружжя.....	69
9. Спори, що виникають із спадкових правовідносин	70
9.1. Щодо визнання права власності на спадкове майно за відсутності доказів набуття спадкодавцем права власності.....	70

9.2. Щодо визначення непрацездатності іноземця для реалізації права на обов'язкову частку у спадщині	70
9.3. Щодо нікчемності заповіту	70
9.4. Щодо оспорення спільного заповіту подружжя одним із заповідачів правових наслідків розпорядження особистим майном	70
9.5. Щодо суб'єкта права на обов'язкову частку у спадщині	71
9.6. Про умови залучення особи до участі у справі як правонаступника	71
9.7. Щодо перебігу позовної давності у спадкових справах	71
9.8. Щодо пропуску позовної давності на звернення стягнення на спадкове майно ..	72
9.9. Про неналежного позивача у справах про визнання заповіту недійсним	72
9.10. Щодо визначення додаткового строку для прийняття спадщини через необґрунтованість поважності причин пропуску	72
9.11. Щодо спадкування страхових виплат	72
9.12. Щодо нікчемності заповіту через присутність близького родича спадкоємця як свідка	73
9.13. Щодо оскарження постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії	73
9.14. Щодо підстав для визнання недійсним заповіту через неспроможність розуміти значення своїх дій	73
9.15. Щодо обов'язку спадкоємців відшкодувати витрати на поховання спадкодавця	74
9.16. Щодо спадкування права на банківський вклад у разі наявності заповідального розпорядження	74
9.17. Щодо визначення розміру обов'язкової частки у спадщині за наявності заповіту	74
9.18. Щодо визнання права на спадщину через спростування презумпції спільної сумісної власності подружжя	75
9.19. Щодо вимоги про визнання недійсним нікчемного заповіту як неналежного способу захисту	75
9.20. Щодо правонаступництва за договором довічного утримання в разі смерті набувача	75

9.21. Щодо застосування позовної давності у спрах про визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.....	76
9.22. Про вимоги третьої особи щодо витрат на утримання спадкодавця та право спадкоємця на отримання спадщини	76
9.23. Про відмову від спадщини та оспорювання такої відмови	76
9.24. Про момент припинення шлюбу при розірванні судом та його вплив на спадкові права	77
9.25. Про перехід зобов'язань щодо відновлення нерухомого майна до спадкоємців.....	77
9.26. Про набуття права власності на квартиру членом ЖБК та правові наслідки відсутності спадкоємців.....	77
9.27. Щодо переходу права на обов'язкову частку у спадщині в разі смерті особи до відкриття спадщини.....	77
9.28. Щодо солідарної відповідальності спадкоємців за боргами спадкодавця	78
9.29. Щодо права спадкоємця, який не є учасником виконавчого провадження, на звернення до суду з позовом про зняття арешту з майна	78
9.30. Щодо застосування норм про нікчемність до правочинів, укладених за ЦК УРСР 1963 року	78
9.31. Про успадкування частки учасника в статутному капіталі товариства	79
9.32. Щодо недійсності заповіту через його підписання іншою особою без дотримання процедури оформлення	79
9.33. Щодо спадкових прав без підтвердження батьківства	79
9.34. Щодо права спадкоємця на витребування прибудови, зареєстрованої на підставі недостовірних документів	79
10. Спори, пов'язані з відшкодуванням шкоди	80
10.1. Щодо відшкодування шкоди у разі звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності	80
10.2. Щодо меж відшкодування моральної шкоди за час незаконного перебування під слідством чи судом.....	80
10.3. Про відшкодування шкоди, спричиненої військовим вторгненням російської федерації	80

10.4. Щодо належного відповідача у справі про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю працівника на виробництві	81
10.5. Щодо різних механізмів компенсації за зруйноване внаслідок збройної агресії житло до та після 24 лютого 2022 року	81
10.6. Щодо порядку відшкодування шкоди за втрачене майно внаслідок неналежного зберігання речових доказів	82
10.7. Про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю батька внаслідок ДТП	82
10.8. Щодо відшкодування моральної шкоди, завданої диспетчером оперативно-диспетчерської служби під час прийняття виклику про надання екстреної медичної допомоги	82
10.9. Щодо відшкодування витрат, пов'язаних із лікуванням потерпілого у ДТП	83
10.10. Щодо відповідальності медичного закладу за неналежне надання медичних послуг	83
10.11. Про повернення грошового забезпечення військовослужбовця після звільнення з полону	83
11. Справи окремого провадження	84
11.1. Щодо встановлення факту смерті особи	84
11.2. Щодо вимог до висновків органу опіки та піклування про призначення опікуна над недієздатною особою	84
11.3. Щодо встановлення факту смерті, підтвердженого іноземним свідоцтвом про смерть	84
11.4. Щодо встановлення факту батьківства особи, зниклої безвісти	85
11.5. Щодо встановлення особи в судовому порядку для видачі документів, що посвідчують особу	85
11.6. Щодо вимог до висновків органу опіки та піклування про призначення опікуна над недієздатною особою	85
11.7. Щодо прийняття свідоцтв про народження, виданих рф під час воєнного стану	86
11.8. Щодо госпіталізації до психіатричного стаціонару в примусовому порядку	86
11.9. Щодо призначення опікуном недієздатної особи військовозобов'язаного	86

11.10. Про критерії визнання особи недієздатною та призначення опікуна.....	87
11.11. Щодо встановлення факту смерті військовослужбовця замість його оголошення померлим	87
11.12. Щодо порядку встановлення особи у судовому порядку при втраті документів	87
11.13. Щодо встановлення факту перебування онуків на утриманні діда.....	88
11.14. Щодо відмови у праві на шлюб неповнолітнім	88
11.15. Щодо обов'язку суду відкрити провадження у справі окремого провадження та витребувати докази за власною ініціативою	88
11.16. Про неможливість оголошення особи померлою без доказів вірогідної смерті під час тривалої окупації території.....	89
12. Застосування норм процесуального права.....	89
12.1. Про обов'язковість преюдиційних обставин для суду	89
12.2. Про правовий статус електронної довіреності у процесуальному представництві	89
12.3. Про судовий збір у справах про стягнення заборгованості за аліментним договором.....	89
12.4. Щодо підтвердження повноважень адвоката в судовому процесі	90
12.5. Про право на доступ до суду, яке не є абсолютним.....	90
12.6. Щодо звільнення від сплати судового збору	90
12.7. Щодо юрисдикції спору про відшкодування шкоди в порядку регресу.....	91
12.8. Про залишення позовної заяви без розгляду	91
12.9. Щодо наслідків звернення до суду у спосіб, не передбачений процесуальним законодавством.....	91
12.10. Щодо призначення підпису та місця його розташування в письмовому документі	91
12.11. Щодо зупинення провадження у справі (надання строку для примирення).....	92
12.12. Щодо обов'язку суду сприяти учасникам судового процесу в реалізації ними процесуальних прав.....	92

12.13. Про стягнення витрат на професійну правничу допомогу.....	92
12.14. Про повноваження представника учасника справи	93
12.15. Про залучення заінтересованих осіб в окремому провадженні до участі у справі.....	93
12.16. Про заміну сторони правонаступником	93
12.17. Про звільнення від сплати судового збору	93
12.18. Про юрисдикцію у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях	94
12.19. Про юрисдикцію спорів щодо визнання договору купівлі-продажу цінних паперів недійсним.....	94
12.20. Про юрисдикцію спору щодо усунення перешкод міській раді в розпорядженні земельною ділянкою ФОП	94
12.21. Щодо підсудності справ з іноземним елементом.....	95
12.22. Щодо зазначення мети в заяві про визнання особи безвісно відсутньою	95
12.23. Про залишення судом позову без розгляду.....	95
12.24. Про незалежність цивільного провадження від кримінального вироку	96
12.25. Про повноваження судів щодо призначення експертизи та оцінки висновків експертів.....	96
12.26. Щодо оцінки доводів позивача про відсутність волевиявлення на звернення до суду першої інстанції при вирішенні питання про відкриття апеляційного провадження	96
12.27. Щодо юридичної сили електронного документа	96
12.28. Щодо обмеження ціни позову при оскарженні судових рішень у справах за скаргами на дії державного виконавця	97
12.29. Про оцінку судом обґрунтованості доводів заявника щодо необхідності вжиття заходів забезпечення позову	97
12.30. Щодо права апеляційного оскарження судових рішень правонаступником сторони	97
12.31. Про повернення судового збору в разі закриття провадження у справі	98

12.32. Про перевірку судом наявності відповідних повноважень представника для відмови від позову.....	98
12.33. Щодо правових наслідків ухилення сторони від подання документів, необхідних для проведення експертизи.....	98
12.34. Щодо визначення юрисдикції у спрахх щодо відшкодування шкоди працівником, який не є посадовою особою акціонерного товариства.....	99
12.35. Щодо юрисдикційності вимог з вирішення питань стосовно земельної ділянки, які заявлені прокурором в інтересах держави до юридичної особи.....	99
12.36. Щодо юрисдикції спорів про витребування земельної ділянки територіальною громадою від юридичної особи.....	99
12.37. Про відсутність підстав для зупинення провадження в цивільній справі на стадії досудового розслідування кримінального провадження.....	100
12.38. Щодо поновлення строку на апеляційне оскарження після спливу одного року.....	100
12.39. Про критерії тотожності позовів при закритті провадження у справі.....	100
12.40. Щодо заміни померлого боржника його правонаступниками у виконавчому листі.....	101
12.41. Про правовий статус присяжних у системі правосуддя та розмежування судових юрисдикцій щодо спорів за їх участю.....	101
12.42. Щодо права в особи, яка досягла 14 років, на апеляційне оскарження судового рішення у справі про позбавлення батьківських прав.....	101
12.43. Про обтяження нерухомого майна особи, не залученої до участі у справі.....	102
12.44. Щодо умов застосування забезпечувальних заходів та допустимість одночасного арешту майна і коштів.....	102
12.45. Щодо виходу суду апеляційної інстанції за межі апеляційної скарги.....	102
12.46. Щодо неправомірності залучення нового власника майна як правонаступника на стадії апеляції.....	102
12.47. Про юрисдикцію спору за позовом адвоката про оскарження дій Уповноваженої особи ФГВФО щодо ненадання відповіді на адвокатський запит, поданий у зв'язку з наданням правової допомоги юридичній особі у судовій справі.....	103

12.48. Щодо закриття апеляційного провадження через невідновлення втраченого судового провадження.....	103
12.49. Щодо юрисдикції майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство (з 21 жовтня 2019 року)	103
12.50. Про юрисдикцію спорів щодо стягнення аліментів, обтяжених іноземним елементом	104
12.51. Про правомірність судового розгляду спору щодо договору між директором як фізичною особою та компанією, яку він очолює.....	104
12.52. Щодо визначення юрисдикції у справах про стягнення безпідставно набутих коштів, перерахованих до державного бюджету України.....	104
12.53. Про правонаступництво у справах про розірвання спадкового договору після смерті відчужувача	105
12.54. Щодо обов'язкової участі присяжних у справах про встановлення опіки над недієздатними особами	105
12.55. Про межі дискреційних повноважень суду щодо поновлення строку на оскарження.....	105
12.56. Щодо процесуального обов'язку апеляційного суду самостійно вирішувати питання про повернення апеляційної скарги.....	106
12.57. Щодо обов'язку суду забезпечити проведення судової експертизи	106
12.58. Щодо відсутності обов'язку залучення всіх спадкоємців до справи про звільнення майна з-під арешту.....	106
12.59. Щодо неможливості розгляду позову, пред'явленого до померлої особи.....	107
12.60. Про неможливість використання мирової угоди для обходу переважного права орендаря на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення.....	107
12.61. Щодо відмови у відкритті апеляційного провадження на підставі ч. 5 ст. 370 ЦПК України.....	107
12.62. Про межі перегляду справи апеляційним судом	108
12.63. Щодо розмежування юрисдикції в справах щодо оскарження рішень державних реєстраторів, що впливають на майнові права	108
12.64. Про неможливість процесуального правонаступництва у справах про скасування усиновлення.....	108

12.65. Про можливість застосування наслідків ухилення від експертизи лише після її призначення.....	109
12.66. Про обов'язковість повідомлення сторін при розгляді апеляційної скарги у справах про стягнення аліментів з невизначеною ціною позову	109
12.67. Щодо статусу районних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.....	109
12.68. Про розмежування стадій прийняття та розгляду заяви про перегляд заочного рішення	110
12.69. Щодо залишення зустрічного позову без розгляду на стадії апеляційного перегляду з мотивів пропуску строку його подання	110
12.70. Щодо належного відповідача у справі про відшкодування шкоди, завданої здоров'ю в ДТП за участю транспортного засобу з іноземною реєстрацією	110
12.71. Щодо відсутності повноважень апеляційного суду щодо закриття провадження з підстав його помилкового відкриття або повторної оцінки поважності причин пропуску строку	111
12.72. Щодо права біологічного батька на позов про визнання батьківства та наслідки ухилення від генетичної експертизи.....	111
12.73. Щодо залучення неповнолітньої дитини як відповідача у справах про виселення зі службового житла.....	111
12.74. Щодо обчислення річного строку на апеляційне оскарження, що закінчується у вихідний день.....	112
12.75. Щодо зупинення провадження у справі відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 252 ЦПК України у зв'язку з переглядом судового рішення у касаційному порядку ВП ВС	112
12.76. Щодо залишення без розгляду позовної заяви у разі невнесення вартості майна на депозитний рахунок суду.....	112
12.77. Про обов'язковість вирішення питання процесуального правонаступництва у разі смерті боржника до розгляду клопотання по суті.....	113
12.78. Щодо необхідності повного дослідження доказів щодо накладеного арешту на майно для захисту права власності.....	113
12.79. Щодо необхідності призначення експертизи для оцінки дійсності заповіту, складеного у предсмертному стані.....	113

12.80. Щодо неможливості розгляду справи щодо померлої особи та недійсність представництва після смерті відповідача.....	114
12.81. Щодо компенсації відповідачу судових витрат при залишенні позову без розгляду	114
12.82. Щодо права на заміну стягувача у виконавчому провадженні на спадкоємця	114
13. Спори щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС	115
13.1. Про право сторони виконавчого провадження звернутися до суду зі скаргою на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи	115
13.2. Про зняття арешту, накладеного на його заробітну плату, на вимогу боржника	115
13.3. Про скасування постанови про відкриття виконавчого провадження	115
13.4. Щодо передачі частки у праві спільної часткової власності на заставлене майно	116
13.5. Про скасування арешту, накладеного на майно боржника	116
13.6. Про необхідність отримання виконавцем дозволу органу опіки і піклування на примусову реалізацію нерухомого майна, право на користування яким мають діти	116
13.7. Про межі виконання судового рішення щодо звернення стягнення на предмет іпотеки.....	117
13.8. Щодо заміни боржника на стадії виконання рішення суду на особу, яка не була залучена до участі в розгляді справи	117
13.9. Щодо зняття арешту з майна при поверненні виконавчого документа стягувачу за його заявою	117
13.10. Щодо строку повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання	118
13.11. Щодо обов'язку виконавця зараховувати платежі з чітким призначенням коштів у рахунок сплати аліментів.....	118

13.12. Щодо правомірності зупинення виконавчого провадження на час приватизації боржника	118
13.13. Про порядок обчислення строку на оскарження дій державного виконавця .	119
13.14. Щодо наслідків сплати боржником коштів на користь нового кредитора за договором факторингу, який не набув статусу стягувача у виконавчому провадженні	119
13.15. Про незаконність збереження арешту майна за відсутності виконавчих проваджень	119
13.16. Щодо обов'язків державного виконавця під час вилучення у боржника та передачі майна стягувачу у виконавчому провадженні.....	119
14. Справи щодо оспорування, визнання, надання дозволу на виконання рішень іноземних судів, міжнародних арбітражів.....	120
14.1. Про поновлення пропущеного строку для примусового виконання рішення іноземного суду.....	120

1. Спори про захист честі, гідності і ділової репутації

1.1. Щодо заборони використання імені особи в публікації про кримінальне провадження до набрання законної сили обвинувальним вироком

Використання (обнародування) імені фізичної особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, заборонено до набрання законної сили обвинувальним вироком суду. Така заборона діє незалежно від наявності суспільного інтересу до інформації та публічного статусу особи. При цьому захист порушеного права має бути пропорційним – достатнім є видалення лише посилань на ім'я особи, а не всієї публікації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2025 року у справі № 757/19417/23 (провадження № 61-9428св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130158258>.

1.2. Щодо правової кваліфікації колективного звернення про можливі правопорушення посадових осіб у контексті ст. 277 ЦК України

Поширення інформації у формі колективного звернення до державних органів із повідомленням про можливі правопорушення посадових осіб, яке має суспільний інтерес та спрямоване на ініціювання перевірки, саме по собі не свідчить про поширення недостовірної інформації в розумінні ст. 277 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 332/2759/23 (провадження № 61-13996св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164195>.

1.3. Щодо особливості критики публічних фігур у медіа та межі журналістської свободи

Публічні фігури (особи, які обіймають державні посади, користуються державними ресурсами або відіграють певну роль у суспільному житті) підлягають ретельному громадському контролю і потенційно можуть зазнати гострої та сильної критики в медіа. Вирішивши апелювати до довіри громадськості, вони неминуче відкриваються для прискіпливого висвітлення їхніх слів та вчинків. Журналістська свобода передбачає можливість використання певної міри перебільшення або навіть провокації, а покарання журналіста за участь у поширенні висловлювань інших осіб суттєво перешкоджатиме пресі сприяти обговоренню питань суспільного значення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2025 року у справі № 161/727/25 (провадження № 61-12513св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132691953>.

2. Спори, що виникають з питань захисту права власності

2.1. Щодо витребування майна в добросовісного набувача у разі його добровільної передачі власником

Якщо власник добровільно передав майно іншій особі, він несе ризик його втрати, і витребування такого майна у добросовісного набувача неможливе. У цьому разі власник має право пред'явити позов про компенсацію завданих збитків особою, якій майно було передано в користування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 208/5532/18 (провадження № 61-9759св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124460204>.

2.2. Про обов'язки нового власника майна

Усі власники квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку є співвласниками спільного майна, що включає приміщення загального користування (у тому числі допоміжні), несучі конструкції, інженерні мережі та прибудинкову територію. Незалежно від того, хто здійснив самовільну реконструкцію, відповідач як новий власник квартири відповідає за усунення порушення прав співвласників, адже він має всі права та обов'язки, які мав попередній власник.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2025 року у справі № 523/6665/22 (провадження № 61-10349св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125063412>.

2.3. Щодо неможливості витребування майна від добросовісного набувача

Майно не підлягає витребуванню від добросовісного набувача, якщо воно було реалізоване на електронних торгах у порядку, встановленому для примусового виконання судових рішень, законність проведення яких встановлена судовим рішенням, що набрало законної сили.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2025 року у справі № 753/23213/16 (провадження № 61-5302св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125985655>.

2.4. Щодо виникнення права власності на майно за набувальною давністю

Набуття права власності за набувальною давністю відбувається за обов'язкової сукупності таких умов: добросовісності заволодіння чужим майном, відкритості володіння, безперервності володіння та спливу встановлених строків володіння. Відсутність добросовісності (тобто коли особа знала чи могла знати про неправомірність заволодіння чужим майном або про наявність інших претендентів на майно) виключає можливість набуття права власності за набувальною давністю незалежно від наявності інших умов.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 461/5075/23 (провадження № 61-42св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693699>.

2.5. Щодо відсутності підстав для визнання права власності на орендоване державне майно за відсутності доказів його викупу

Сплата коштів за договором оренди державного майна й перерахування орендної плати не може вважатися викупом такого майна у власність за відсутності дотримання встановленої законом процедури відчуження державного майна та доказів набуття права власності в передбаченому законом порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 752/2246/22 (провадження № 61-15842св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126718699>.

2.6. Щодо знесення нерухомості при відхиленні від проекту будівництва

Знесення нерухомості, збудованої з істотним відхиленням від проекту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб, допустиме лише за умови, якщо неможливо здійснити перебудову нерухомості відповідно до проекту норм і правил або якщо особа відмовляється від такої перебудови. При цьому позивач повинен довести технічну можливість демонтажу частини будівлі без пошкодження її конструкції в цілому.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 травня 2025 року у справі № 753/8729/16 (провадження № 61-1658св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127358160>.

2.7. Щодо ефективного способу захисту прав інвестора на об'єкт інвестування в будівництві

У разі відчуження забудовником об'єкта інвестування третій особі ефективним способом захисту порушеного права інвестора, який виконав фінансові зобов'язання

за договором інвестування, є витребування майна від добросовісного набувача, а не визнання права власності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 553/1091/19 (провадження № 61-5086св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485260>.

2.8. Щодо віндикаційного імунітету при відчуженні майна на виконання судового рішення

Майно, яке було продане чи передане на виконання рішення суду, має «віндикаційний імунітет» і не підлягає витребуванню від добросовісного набувача навіть у разі подальшого скасування такого рішення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 638/17112/21 (провадження № 61-8393св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128594907>.

2.9. Щодо набуття права власності на службове майно за набувальною давністю

Право власності на службове житло не може бути набуто за набувальною давністю, оскільки проживання в ньому як члена сім'ї працівника на підставі ордеру не є безтитільним і добросовісним володінням. Тривале користування квартирою, її утримання та проведення ремонтів не створюють підстав для набуття права власності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2025 року у справі № 643/13004/23 (провадження № 61-13512св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128993211>.

2.10. Про визнання права власності на транспортний засіб як спосіб захисту

Визнання права власності на транспортний засіб є належним способом захисту порушеного права, якщо така вимога спрямована на захист цивільного права та забезпечує його реальне поновлення. При цьому, якщо примусове відчуження майна відбулося не в порядку виконання виконавчого документа і не внаслідок дій державного виконавця у межах виконавчого провадження, пред'явлення окремої вимоги про зняття арешту з транспортного засобу не є обов'язковим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 серпня 2025 року у справі № 760/14091/22 (провадження № 61-15502св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129778586>.

2.11. Щодо виділу частки зі спільного майна за наявності двох співвласників майна

У разі наявності лише двох співвласників майна здійснюється поділ майна, а не виділ частки, оскільки при визначенні частки одного зі співвласників у натурі частка іншого визначається також і зміні в подальшому не підлягає. Виділення лише частки позивача ставить під сумнів можливість зареєструвати право власності на частку майна, що залишилася за другим співвласником.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 158/2170/24 (провадження № 61-4437св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130409630>.

2.12. Щодо правового режиму самочинного будівництва та наслідків його здійснення

Будівництво, здійснене без належного відведення земельної ділянки та без отримання передбачених законом дозвільних документів, є самочинним незалежно від подальшої державної реєстрації прав чи укладених правочинів щодо такого майна; воно не породжує права власності та підлягає усуненню, у тому числі шляхом знесення, для відновлення порушених прав власника або користувача земельної ділянки.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 932/4904/20 (провадження № 61-7243св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131791760>.

2.13. Про захист права власності добросовісного набувача на приватизоване житло

Якщо майно тривалий час перебувало в цивільному обігу як житлове, було приватизоване та неодноразово відчужувалося за оплатними договорами, а державні реєстри не містили відомостей про права чи обтяження позивача, добросовісний набувач вправі покладатися на ці дані та набуває майно вільним від незареєстрованих прав. За відсутності заперечень позивача понад 16 років і з огляду на послідовні відчуження помилковий кадастровий номер у договорі не свідчить про недобросовісність набувача та не є підставою для витребування будинку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 726/1904/21 (провадження № 61-12461св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164212>.

3. Спори, що виникають із питань захисту прав інтелектуальної власності

3.1. Щодо презумпції авторства в спорах щодо захисту авторських прав

У справах про захист авторських прав діє презумпція авторства, відповідно до якої авторство особи не потребує доведення самим автором, а обов'язок її спростування покладається на відповідача. Якщо позивач заявляє про своє авторство на аудіовізуальний твір і надає докази його створення, а відповідач заперечує авторство позивача без надання доказів належності авторських прав іншій особі, презумпція авторства залишається незаперечною. Відсутність зазначення авторства безпосередньо у творі не спростовує цієї презумпції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 серпня 2025 року у справі № 758/3205/21 (провадження № 61-10679св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129719534>.

3.2. Щодо відмови у передачі прав на доменні імена (переделегування)

Реєстратор доменних імен правомірно відмовляє у переделегуванні доменного імені та зміні його власника у випадку наявності рішення Центру арбітражу та посередництва BOIB, прийнятого в рамках процедури UDRP, яким вирішено питання про передачу спірного доменного імені іншій особі. Така відмова відповідає умовам сервісної угоди між реєстратором і власником доменного імені, а також правилам ICANN.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 757/39395/17 (провадження № 61-14886св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067098>.

4. Спори, що виникають із земельних правовідносин

4.1. Щодо наслідків реєстрації права власності особи на майно, яку здійснено з порушенням закону

Реєстрація нерухомого майна за відповідачем на спірній земельній ділянці, що перебуває в оренді кооперативу та в користуванні його члена (позивача), впливає на обсяг прав та обов'язків позивача, а також зачіпає його інтереси як користувача цієї земельної ділянки, на якій розташоване майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 січня 2025 року у справі № 753/6021/22 (провадження № 61-8917св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124303053>.

4.2. Про особливості емфітевзису як речового права та способи захисту прав при порушенні договору емфітевзису

Емфітевзис є речовим правом, яке може бути припинено лише у випадках, передбачених законом. Встановлення додаткових підстав для припинення емфітевзису договором не допускається. У разі порушення зобов'язань за договором (наприклад, несплати платежів) належним способом захисту є стягнення заборгованості в судовому порядку, а не припинення самого права емфітевзису. Такий захист ґрунтується на положеннях п. 5 ч. 2 ст. 16 ЦК України, що передбачає примусове виконання обов'язку в натурі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2025 року у справі № 390/25/22 (провадження № 61-6776сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124596533>.

4.3. Щодо права власності на споруду, яка нерозривно пов'язана з водним об'єктом

Гідротехнічна споруда належить до водного об'єкта, нерозривно пов'язана з ним та не може бути відокремлена без втрати цільового призначення, тому не підлягає державній реєстрації як окремий об'єкт нерухомого майна і не може перебувати у власності фізичних осіб, за винятком випадків, передбачених законом. Право власності на гідротехнічну споруду може належати лише власнику земельної ділянки водного фонду, на якій розташований водний об'єкт.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2025 року у справі № 291/255/23 (провадження № 61-16296св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673497>.

4.4. Щодо земельної ділянки природно-заповідного фонду

Земельна ділянка природно-заповідного фонду, що є національним багатством і перебуває під особливою охороною держави, не може бути передана у приватну власність для ведення садівництва й будівництва садового будинку. Будівництво на такій земельній ділянці об'єктів нерухомості не є перешкодою для її повернення, оскільки набувач не позбавлений права вимагати відшкодування завданої шкоди, зокрема суми, витраченої на придбання ділянки, за умови доведення завданої шкоди внаслідок таких дій.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 676/76/22 (провадження № 61-10188св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125809023>.

4.5. Щодо встановлення земельного сервітуту, який ускладнює або унеможливляє використання земельної ділянки

У разі встановлення земельного сервітуту, що ускладнює або унеможливляє використання земельної ділянки, власник чи користувач має право вимагати вилучення (викупу) ділянки для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. У разі такого вилучення (викупу) збитки відшкодовують власникам землі і землекористувачам, у тому числі орендарям, відповідні органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, які прийняли рішення про вилучення (вкуп) земельних ділянок.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 465/6631/20 (провадження № 61-11579св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125843148>.

4.6. Щодо визначення належності земельної ділянки до земель водного фонду

Для встановлення належності земельної ділянки до земель водного фонду недостатньо лише факту її розташування біля водного об'єкта. Необхідно визначити вид водного об'єкта (озеро чи ставок) і встановити, чи знаходиться земельна ділянка в межах прибережної захисної смуги з урахуванням розміру такої смуги для конкретного виду водного об'єкта.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 361/3406/18 (провадження № 61-8822св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127138363>.

4.7. Щодо визначення порядку користування земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності

Порядок користування земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності, на якій розташовані житловий будинок, господарські будівлі та споруди, визначається угодою співвласників відповідно до розміру їхніх часток у спільній власності на будинок. Ця угода є обов'язковою для врахування при вирішенні спорів як між первинними співвласниками, так і за участю осіб, які пізніше придбали частку у спільній власності на землю або житловий будинок, якщо будинок поділено в натурі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 523/10906/17 (провадження № 61-4376св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127050232>.

4.8. Щодо ознак дискримінації через неотримання земельної ділянки

Сам по собі факт відмови в наданні земельної ділянки чи невиконання судового рішення не є дискримінацією без доведення, що такі дії вмотивовані певною персональною ознакою особи. Факт дискримінації може бути встановлений лише у випадку, коли розрізнення у ставленні до особи вмотивоване притаманною їй певною персональною ознакою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 травня 2025 року у справі № 761/24719/20 (провадження № 61-3838св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127224865>.

4.9. Про обов'язок власника усунути технічну помилку щодо меж земельної ділянки

Власник земельної ділянки, у документації на яку виявлено технічну помилку щодо меж ділянки, що створює перешкоди в реєстрації суміжної ділянки у Державному земельному кадастрі через накладення меж, зобов'язаний усунути таку помилку шляхом приведення меж своєї ділянки у відповідність до фактичного землекористування та внесення відповідних змін до Державного земельного кадастру.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 127/29339/22 (провадження № 61-4609св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537580>.

4.10. Щодо належного способу захисту переважного права наймача (орендаря) на купівлю орендованого майна

Захист переважного права на купівлю наймача (орендаря) при продажу орендованого майна здійснюється шляхом переведення на нього прав та обов'язків покупця за договором купівлі-продажу за умов належного виконання обов'язків за договором найму, порушення його переважного права на купівлю майна і внесення ним на депозитний рахунок суду відповідної грошової суми. У разі неможливості переведення прав та обов'язків покупця наймач має право вимагати відшкодування збитків від особи, яка порушила його переважне право. Застосування інших способів захисту, таких як визнання права власності чи визнання договору недійсним, є неналежними способами захисту порушеного права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 червня 2025 року у справі № 192/553/21 (провадження № 61-16526сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485223>.

4.11. Про наслідки систематичної повної несплати орендної плати

Систематична (два і більше випадки) повна несплата орендної плати є підставою розірвання договору оренди землі за п. «д» ч. 1 ч. 141 ЗК України. У разі часткової несплати орендної плати договір може бути розірвано за ч. 2 ст. 651 ЦК України лише якщо таке порушення є істотним. Несплата орендної плати за період тимчасової окупації території, коли використання земельної ділянки неможливе, не вважається винною поведінкою орендаря.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 610/941/24 (провадження № 61-3633св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128422219>.

4.12. Щодо першочергового права на отримання земельної ділянки при її безоплатній передачі

При безоплатній передачі земельних ділянок державної чи комунальної власності у приватну власність, за наявності декількох претендентів, першочергове право на отримання має особа, на підставі проєкту землеустрою якої була сформована ця ділянка, за відсутності законних перешкод. Погодження та затвердження проєкту землеустрою щодо відведення раніше сформованої земельної ділянки іншій особі порушує законний інтерес первинного заявника щодо завершення процедури приватизації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 532/2104/21 (провадження № 61-5147св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457101>.

За наявності декількох претендентів на отримання земельної ділянки державної чи комунальної власності у власність при безоплатній передачі першочергове право на таке отримання має особа, на підставі проєкту землеустрою якої була сформована відповідна земельна ділянка, а не особа, яка першою подала заяву про надання дозволу на розроблення проєкту землеустрою

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2025 року у справі № 386/987/19 (провадження № 61-11982св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131282068>.

4.13. Про умови встановлення земельного сервіту в судовому порядку

Встановлення судом безоплатного земельного сервіту для проходу, проїзду та прокладання комунікацій через сусідню земельну ділянку допускається за сукупності таких умов: доведення неможливості нормального використання власної земельної ділянки без встановлення сервіту; відсутність альтернативних

шляхів доступу; вжиття заходів досудового врегулювання спору; наявність технічної можливості встановлення сервітуту; відсутність надмірного обтяження власника земельної ділянки, щодо якої встановлюється сервітут.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 463/10616/19 (провадження № 61-14004св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457003>.

4.14. Щодо збереження права користування земельною ділянкою, наданою в користування до введення в дію ЗК УРСР 1990 року

Громадяни, які мали в користуванні земельні ділянки, надані їм до введення в дію ЗК УРСР 1990 року, зберігають права на користування такими ділянками до оформлення ними у встановленому порядку прав власності на землю або землекористування. Для підтвердження прав спадкоємців на таку земельну ділянку необхідно довести, що на момент відкриття спадщини право власності або користування було належним чином оформлене спадкодавцем та земельна ділянка входила до складу спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 569/13445/20 (провадження № 61-3968св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128595368>.

4.15. Про виндикаційний позов як належний спосіб захисту прав держави щодо земель лісового фонду

У спорах про повернення з незаконного володіння земельних ділянок лісового фонду належним способом захисту прав держави є виндикаційний позов, а не негативний. Якщо держава не є фактичним володільцем земельної ділянки лісового фонду, право власності на яку зареєстроване за іншою особою, то вона має право на витребування такої ділянки з чужого незаконного володіння. Статус володільця в держави буде відновлений у разі задоволення вимог про витребування на її користь спірної земельної ділянки та внесення до відповідного державного реєстру запису про право власності держави на цю ділянку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2025 року у справі № 317/1921/22 (провадження № 61-12953св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128962423>.

4.16. Про правила поновлення договору оренди землі

Для поновлення договору оренди землі орендар зобов'язаний до закінчення строку дії договору повідомити орендодавця про намір його поновити та надати проєкт додаткової угоди. Укладення додаткової угоди про поновлення договору оренди після спливу строку його дії без дотримання встановленої законом процедури не може вважатися правомірним поновленням договору та є підставою для визнання такої угоди недійсною.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 липня 2025 року у справі № 161/8859/23 (провадження № 61-10309св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129113580>.

4.17. Щодо способу захисту прав орендодавця та захисту права на земельну ділянку

Належним способом захисту прав особи, яка вважає, що зареєстроване право користування земельною ділянкою відповідача відсутнє, є вимога про визнання відсутнім права користування. У спорах щодо визнання права на земельну ділянку державної або комунальної власності обов'язковим співвідповідачем має бути відповідний орган державної влади або місцевого самоврядування, який наділений повноваженнями розпоряджатися спірною земельною ділянкою. Незалучення такого органу як співвідповідача є самостійною підставою для відмови в позові.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 вересня 2025 року у справі № 752/5279/20 (провадження № 61-11186св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130158172>.

4.18. Про правомірність набуття права власності та недостатність доказів для його оспорювання

Право власності вважається набутим правомірно, якщо інше прямо не впливає із закону або незаконність набуття права власності не встановлена судом. Наявність двох наказів з однаковими реквізитами, але різним змістом, які стосуються різних земельних ділянок і різних осіб, без належних доказів підробки документів не може бути підставою для визнання недійсним права власності особи на земельну ділянку та її витребування. Паперова копія електронного документа не може бути належним доказом недійсності іншого документа з такими ж реквізитами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2025 року у справі № 205/1871/23 (провадження № 61-6103св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067128>.

4.19. Щодо правових наслідків конфіскації земельної ділянки, переданої в оренду власником – громадянином іноземної держави

Договір оренди земельної ділянки, укладений іноземцем у межах річного строку для її відчуження після отримання у спадщину, не порушує публічний порядок і не є нікчемним. Водночас конфіскація такої земельної ділянки за рішенням суду в разі її невідчуження у строки, встановлені земельним законодавством, є підставою для припинення не лише права власності, а й усіх інших прав, зокрема права оренди.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 жовтня 2025 року у справі № 559/2900/23 (провадження № 61-12729сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131130640>.

4.20. Щодо витребування земельної ділянки при повторній незаконній приватизації

Земельну ділянку, що вибула з володіння держави на підставі незаконного рішення компетентного органу внаслідок повторного використання особою права на безоплатне отримання земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства, може бути витребувано в останнього набувача відповідно до ч. 1 ст. 388 ЦК України, але з дотриманням його прав у випадку встановлення добросовісності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2025 року у справі № 243/2721/22 (провадження № 61-1325св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131243939>.

4.21. Щодо підтвердження особи та громадянства учасника земельних торгів

Паспорт громадянина України є достатнім документом для підтвердження особи та громадянства при участі в земельних торгах щодо продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Вимога організатора торгів подавати додаткові документи для підтвердження громадянства, зокрема довідку ДМС, не передбачена нормами земельного законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 листопада 2025 року у справі № 179/272/24 (провадження № 61-5323св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132043595>.

4.22. Щодо призначення земельних ділянок для поховання та повноваження органів місцевого самоврядування

Земельні ділянки для поховання є спеціально відведеними земельними ділянками, які не можуть використовуватися для інших цілей. Органи місцевого самоврядування мають право відводити сектори для почесних поховань, військових поховань,

а також для поховань за національною чи релігійною ознакою, включаючи створення меморіальних бульварів, скверів, парків і курганів Слави поза територією місць поховання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 листопада 2025 року у справі № 607/9519/24 (провадження № 61-8798св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164120>.

4.23. Щодо належного способу захисту прав у земельних спорах між сусідніми землекористувачами

Скасування державної реєстрації права власності на нерухоме майно сусіднього землекористувача не є належним способом захисту порушеного права власності на земельну ділянку у випадку наявності спору щодо накладання меж земельних ділянок. Власник земельної ділянки, межі якої накладаються на сусідню земельну ділянку, має право захистити своє право власності шляхом усунення перешкод у користуванні, а не шляхом скасування державної реєстрації права власності сусіднього землевласника на нерухоме майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 185/6481/24 (провадження № 61-12305св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164216>.

4.24. Щодо передачі у приватну власність земельних ділянок у межах розвіданих родовищ без спеціального дозволу

Передача у приватну власність земельних ділянок, які повністю або частково знаходяться в межах розвіданих родовищ корисних копалин, що обліковані в Державному фонді родовищ корисних копалин, без отримання спеціального дозволу на користування надрами чи гірничого відводу є незаконною.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 грудня 2025 року у справі № 482/1545/21 (провадження № 61-14891св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132789453>.

4.25. Щодо передачі земель водного фонду у приватну власність та їх витребування

Земельні ділянки водного фонду, розташовані в межах прибережної захисної смуги водних об'єктів загальнодержавного значення, не можуть передаватись у приватну власність громадян. Розпорядження про передачу таких ділянок у приватну власність та видані державні акти суперечать земельному та водному законодавству

і є недійсними. Встановлення факту належності земельних ділянок до земель водного фонду є підставою для їх витребування на користь держави з незаконного володіння приватних осіб.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 грудня 2025 року у справі № 370/702/21 (провадження № 61-8028св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132828517>.

5. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів

5.1. Щодо впливу попереднього договору купівлі-продажу на дійсність договору дарування

Укладання дарувальником і третьою особою попереднього договору про майбутнє укладення договору купівлі-продажу не свідчить про удаваність оспорюваного договору дарування, оскільки обов'язок укласти договір купівлі-продажу в майбутньому виникає лише у сторін попереднього договору, якою обдарована не була.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 293/1491/23 (провадження № 61-10485св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124521182>.

5.2. Щодо визначення моменту виникнення обов'язку повернення коштів та нарахування інфляційних втрат при визнанні торгів недійсними

Після набрання судовим рішенням про визнання недійсними прилюдних торгів законної сили у відповідача виникає зобов'язання повернути позивачу (покупцю) сплачені грошові кошти. Невиконання такого зобов'язання зумовлює застосування положень ч. 2 ст. 625 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 січня 2025 року у справі № 461/5617/22 (провадження № 61-12632св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124833664>.

5.3. Щодо відкріплення довірителя від об'єкта інвестування у фонді фінансування будівництва (ФФБ)

Фізична або юридична особа набуває статусу довірителя ФФБ лише після передачі коштів управителю та укладення відповідного договору. Видача свідоцтва про участь у ФФБ та укладення договору про відступлення майнових прав не є підтвердженням

внесення позивачем коштів на фінансування об'єкта інвестування відповідно до умов договору про участь у ФФБ.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2025 року у справі № 760/20082/21 (провадження № 61-11378св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125099013>.

5.4. Щодо підстав для донарахування об'ємів та обсягів природного газу

Сам по собі факт пошкодження лічильника без встановлення викривлення обліку спожитого газу не є підставою для покладення відповідальності на споживача. Відсутність доказів, що газ споживався без належного обліку, виключає можливість донарахування обсягів спожитого газу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2025 року у справі № 466/4940/22 (провадження № 61-4667св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162218>.

5.5. Щодо визнання договору міни удаванним

Договір міни частки квартири на ноутбук без будь-яких унікальних характеристик, які обумовлювали б зацікавленість відповідача в отриманні саме такого ноутбука, укладений зі значною доплатою, що дорівнює 96 % вартості обмінюваної частки квартири, є удаванним правочином та порушує переважне право другого співвласника квартири перед іншими особами щодо купівлі частки такої квартири.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 761/36779/20 (провадження № 61-6072св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162323>.

5.6. Щодо обов'язкової реструктуризації на зобов'язання, забезпечені іпотекою земельної ділянки для ведення садівництва

Зобов'язання, які забезпечені предметом іпотеки – земельною ділянкою з цільовим призначенням для ведення садівництва, не підлягають обов'язковій реструктуризації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 207/4312/21 (провадження № 61-12642св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162202>.

5.7. Щодо застосування ст. 625 ЦК України після завершення розрахунків із кредиторами у справі про банкрутство ФОП

Якщо під час процедури банкрутства ФОП ліквідатором частково погашено вимоги кредитора, а решта присуджених судовим рішенням коштів за кредитним договором

вважається погашеною за відсутністю майна банкрута, то нарахування сум, передбачених ст. 625 ЦК України (3 % річних), є безпідставним, оскільки відсутня сума, на яку можна здійснювати такі нарахування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2025 року у справі № 490/1331/22 (провадження № 61-14039св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125265216>.

5.8. Щодо зловмисної домовленості при укладенні договору між представником однієї сторони та родичем представника

Укладення договору купівлі-продажу, коли від імені продавця діє його представник, а покупцем є родич цього представника, саме по собі не свідчить про наявність зловмисної домовленості між представником і покупцем або про умисел представника на укладення договору всупереч інтересам продавця. Неотримання продавцем коштів за таким договором також не є підставою для визнання його недійсним, оскільки невиконання чи неналежне виконання зобов'язань, що виникли на підставі договору, не свідчить про його недійсність.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 лютого 2025 року у справі № 504/3085/20 (провадження № 61-17178сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125605148>.

5.9. Щодо ознак фраздаторності договору дарування

Договір дарування не має ознак фраздаторності у разі, коли боржник володіє іншим майном, яке дозволяє йому виконати зобов'язання перед кредитором, що забезпечує повний захист прав кредитора на погашення боргу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2025 року у справі № 711/494/24 (провадження № 61-12512св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125498475>.

5.10. Щодо належного способу захисту при оспоренні факту укладення правочину через відсутність волевиявлення

Правочин, який не вчинено (договір, який не укладено), не може бути визнаний недійсним. Визнання договору недійсним є неналежним способом захисту у разі оспорювання самого факту укладення правочину через відсутність волевиявлення (підробку підпису). Такий факт може бути спростований не шляхом подання окремого

позову про недійсність правочину, а під час вирішення спору про захист права шляхом визнання обов'язку боржника за договором відсутнім.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2025 року у справі № 554/11260/21 (провадження № 61-5526св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673573>.

5.11. Про право на повернення надміру сплачених коштів

Згідно із законодавством України остаточний розрахунок між управителем ФФБ та довірителем здійснюється на підставі фактичної площі об'єкта. У разі якщо під час технічної інвентаризації буде встановлено, що фактична площа об'єкта є меншою за проектну, покупець має право на повернення надміру сплачених коштів, а не на вимогу щодо приведення об'єкта у відповідність до проектних даних.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 524/3427/20 (провадження № 61-10017св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933056>.

5.12. Щодо виникнення майнових прав на торговельну марку

Передання майнових прав на торговельну марку за договором про передання виключних майнових прав потребує обов'язкової реєстрації в державному реєстрі для набуття юридичної сили. Відсутність реєстрації не скасовує дійсності договору, однак до моменту державної реєстрації майнові права інтелектуальної власності в набувача не виникають.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 березня 2025 року у справі № 757/49581/23 (провадження № 61-7471св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126020997>.

5.13. Щодо використання позову про стягнення боргу для унеможливлення поділу спільного майна подружжя

Якщо пов'язані або афілійовані особи, до яких належать і родичі, ініціюють судовий розгляд, зокрема щодо стягнення боргу, з метою ускладнення чи унеможливлення поділу спільного майна подружжя, формування пасиву або виключення майна з поділу, то такі учасники судового процесу діють недобросовісно і зловживають правами. Вони використовують приватноправові механізми не для захисту власних прав та інтересів, а для того, щоб завдати шкоди правам та інтересам іншого

з подружжя чи осіб, які проживали разом, але не перебували в шлюбі. Судове рішення в такому випадку має бути ухвалене з урахуванням наявності зловживання правами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2025 року у справі № 759/11754/23 (провадження № 61-17672св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126182531>.

5.14. Щодо захисту прав добросовісного набувача в умовах відсутності запису про іпотеку в державному реєстрі

Якщо в державному реєстрі відсутні відомості про права інших осіб на нерухоме майно або їх обтяження, особа, яка добросовісно спиралася на ці відомості (не знаючи і не маючи підстав знати про існування таких прав чи обтяжень), набуває право на таке майно без обтяжень і прав інших осіб. При цьому, якщо іпотекодержатель протягом тривалого часу не вчиняв дій щодо поновлення реєстрації права іпотеки після її скасування, а набувач майна придбав його за власні кошти та не був пов'язаний з боржником, такий набувач вважається добросовісним, а право іпотеки припиняється.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 березня 2025 року у справі № 334/2049/23 (провадження № 61-2727св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328353>.

5.15. Щодо визнання недійсним іпотечного договору, укладеного неправомірним власником

Договір іпотеки не може створювати перешкоди для повернення майна власнику, якщо воно вибуло з його володіння поза його волею. Можливість доступу фізичної особи-позикодавця до відкритих державних реєстрів, факт неодноразової зміни власника протягом короткого періоду часу свідчать про те, що до спірних правовідносин концепція «добросовісного іпотекодержателя» незастосовна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 761/18603/22 (провадження № 61-3054св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127077344>.

5.16. Щодо недопустимості повторного стягнення заборгованості за кредитним договором зі спадкоємця боржника

У разі наявності судового рішення про стягнення заборгованості за кредитним договором із позичальника, яке перебуває на виконанні, повторне стягнення тієї ж заборгованості зі спадкоємця боржника є неприпустимим. Захист прав

кредитора в такому випадку здійснюється шляхом заміни боржника у виконавчому провадженні на його правонаступника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 522/1321/22 (провадження № 61-12829св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126718602>.

5.17. Щодо позовної давності при оспорюванні удаваного правочину щодо спільного майна подружжя

Строк позовної давності на звернення до суду з позовом про визнання удаваним договору дарування та визнання укладеним договору купівлі-продажу починається з дати вчинення договору дарування. При цьому позивач має довести неможливість дізнатися про укладення удаваного правочину раніше. Перебування в шлюбі на момент подання позову не впливає на перебіг позовної давності щодо оспорювання правочину, вчиненого одним із подружжя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 332/534/22 (провадження № 61-14827св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126769209>.

5.18. Щодо введення в оману страховика при укладенні договору страхування

Страховик, який погодився укласти договір страхування на підставі наданих страхувальником відомостей про транспортний засіб, не може посилаватися на недостовірність цієї інформації після настання страхового випадку як на підставу для відмови у страховій виплаті, оскільки мав можливість перевірити надані відомості до укладення договору, але не зробив цього. У такому разі немає правових підстав для визнання договору недійсним через введення в оману, оскільки умисел страхувальника щодо надання неправдивих відомостей не є доведеним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 квітня 2025 року у справі № 759/3314/23 (провадження № 61-4496св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485853>.

5.19. Щодо визнання договору позики неукладеним та договору іпотеки недійсним

Для визнання договору позики неукладеним, а договору іпотеки недійсним позивач повинен довести належними й допустимими доказами факт неотримання коштів позичальником. Недоведення цього факту є підставою для відмови в задоволенні позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 травня 2025 року у справі № 334/7308/20 (провадження № 61-16630св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127358188>.

5.20. Щодо підстав для розірвання договору довічного утримання

Підстави застосування ч. 1 (неналежне виконання набувачем своїх обов'язків) та ч. 2 (неможливість подальшого виконання набувачем своїх обов'язків з підстав, що мають істотне значення) ст. 756 ЦК України є взаємовиключними. Сам факт проходження набувачем військової служби, що здійснювалося і до введення воєнного стану, без надання інших доказів не є достатньою підставою для розірвання договору довічного утримання за ч. 2 ст. 756 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 травня 2025 року у справі № 756/8623/22 (провадження № 61-2728св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537124>.

5.21. Щодо зміни реквізитів земельної ділянки і припинення іпотеки

Зміна реквізитів земельної ділянки, яка разом із житловим будинком є предметом іпотеки, не припиняє іпотечних правовідносин та не може бути підставою для відмови нотаріуса у видачі свідоцтва про право власності стягувачу, якщо обидва об'єкти нерухомості реалізовувались як єдиний об'єкт за встановленою законом процедурою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 712/6399/23 (провадження № 61-12075св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575546>.

5.22. Щодо порядку обчислення позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину – повернення сплачених на його виконання коштів

Позовна давність за вимогою про застосування наслідків нікчемного правочину обчислюється з моменту виконання такого правочину, а не з моменту прийняття спадщини. Спадкування не перериває і не поновлює позовної давності, спадкуванням є лише перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців), тому закріплений у ч. 3 ст. 261 ЦК України особливий початок перебігу позовної давності до вимог про застосування наслідків нікчемного правочину поширюється не тільки на сторони нікчемного правочину, а й на їхніх правонаступників.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 червня 2025 року у справі № 201/2056/22 (провадження № 61-17372сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128386896>.

5.23. Щодо наслідків порушення банком внутрішніх процедур при оформленні вкладу

Недотримання уповноваженими працівниками банку внутрішніх вимог щодо оформлення вкладу не свідчить про недотримання письмової форми договору банківського вкладу. Передача коштів уповноваженій особі банку за письмовим договором створює зобов'язання банку перед клієнтом, відсутність обліку коштів та банківського рахунку свідчить про неналежне виконання банком своїх обов'язків, а не про відсутність договірних відносин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 червня 2025 року у справі № 306/44/22 (провадження № 61-1800сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128594915>.

5.24. Щодо відповідальності клієнта за несанкціоновані операції з платіжною картою

Клієнт банку не несе відповідальності за несанкціоновані операції з платіжною картою, якщо він невідкладно повідомив банк про такі операції, а банк не довів, що клієнт своїми діями чи бездіяльністю сприяв втраті або незаконному використанню персонального ідентифікаційного номера чи іншої інформації, яка дає змогу ініціювати платіжні операції. Сам по собі факт коректного введення вихідних даних для ініціювання банківської операції не може достовірно підтверджувати вину клієнта.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 490/7829/23 (провадження № 61-16525св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128595059>.

5.25. Щодо повернення банківського вкладу після закінчення строку дії договору

Закінчення строку дії договору банківського вкладу не припиняє зобов'язання банку повернути депозит вкладнику. Одностороннє зарахування банком коштів на інший рахунок клієнта без його згоди та без дотримання договірної процедури не є належним виконанням зобов'язань. За відсутності доказів фактичного отримання вкладником коштів зобов'язання банку щодо повернення депозиту залишається невиконаним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 липня 2025 року у справі № 757/13397/20 (провадження № 61-5586св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128780689>.

5.26. Щодо права замовника на відмову від договору про надання освітніх послуг та повернення коштів до початку кожного етапу навчання

Якщо договором про надання освітніх послуг передбачено декілька етапів навчання (теоретичний та практичний), а також право замовника на відмову від занять до їх початку з поверненням сплачених коштів, то замовник має право відмовитися від продовження навчання до початку кожного з етапів. При цьому виконавець зобов'язаний повернути кошти за ненадані послуги, якщо не доведе фактичний початок відповідного етапу навчання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 липня 2025 року у справі № 760/19185/22 (провадження № 61-6499св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129086712>.

5.27. Щодо презумпції відплатності договору доручення та визначення розміру плати

При нарахуванні пені за прострочення виконання договору доручення базою для її обчислення є не загальна сума коштів, сплачених за придбання та транспортування товару, а розмір плати повіреному за надання послуг. Якщо розмір плати повіреному прямо не встановлений у договорі, його слід визначати відповідно до звичайних цін на такі послуги. Сума коштів, що є платою за сам товар і його транспортування, не може вважатися загальною вартістю замовлення в розумінні ч. 5 ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2025 року у справі № 344/3988/22 (провадження № 61-6400св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129277878>.

5.28. Щодо початку перебігу позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину

Перебіг позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину починається від дня, коли почалося його виконання. Ця норма є спеціальною і визначає особливості початку перебігу позовної давності, незалежно від того, чи було такий нікчемний правочин виконано повністю і яка зі сторін здійснила виконання. Початок перебігу позовної давності пов'язується саме з початком виконання нікчемного правочину (першої дії) та стосується будь-яких наслідків нікчемного правочину.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2025 року у справі № 161/5741/21 (провадження № 61-11168св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129277911>.

5.29. Про умови визнання правочину недійсним через зловмисну домовленість представника

Для визнання правочину недійсним з підстав зловмисної домовленості представника з іншою стороною необхідно довести наявність умислу в діях представника та причинний зв'язок між такою домовленістю і несприятливими наслідками для особи, яку представляють, саме на момент укладення договору. Подальше невиконання умов договору чи родинні зв'язки між представником та іншою стороною не є самі по собі підставами для визнання правочину недійсним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2025 року у справі № 694/1099/22 (провадження № 61-15567св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129373513>.

5.30. Щодо фродаторних правочинів

Правочин не може бути кваліфікований одночасно як фіктивний і такий, що вчинений всупереч принципам добросовісності та недопустимості зловживання правом. Для визнання правочину фродаторним достатньо наявності у кредитора суб'єктивного цивільного права (права вимоги), при цьому не вимагається наявності судового рішення про стягнення боргу чи розпочатого судового процесу, якщо правочин вчинений на шкоду кредитору з метою ухилення від сплати боргу або зменшення обсягу майна боржника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2025 року у справі № 756/19178/21 (провадження № 61-7109св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129373462>.

5.31. Щодо умов договору довічного утримання та підстав для його розірвання

Якщо в договорі довічного утримання (догляду) сторони погодили лише грошовий еквівалент утримання та обов'язок сплати комунальних послуг, без конкретних обов'язків з догляду (опікування), то ненадання набувачем догляду не може бути підставою для розірвання договору як істотне порушення його умов.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 серпня 2025 року у справі № 464/5967/23 (провадження № 61-2613св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129892708>.

5.32. Щодо визнання недійсними електронних торгів із реалізації майна, яке не належить боржнику

Електронні торги з реалізації майна можуть бути визнані недійсними, якщо на момент їх проведення майно не належало боржнику у виконавчому провадженні.

При цьому вимоги про визнання недійсними акта про проведені електронні торги та свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів є неналежними способами захисту, оскільки ці документи лише засвідчують факт проведення торгів і не породжують самотійних прав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 серпня 2025 року у справі № 761/14995/22 (провадження № 61-12695св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129778600>.

5.33. Про визнання недійсним договору купівлі-продажу транспортного засобу через умисне приховування істотних недоліків

Договір купівлі-продажу транспортного засобу може бути визнано недійсним на підставі ст. 230 ЦК України, якщо продавець умисно замовчав інформацію щодо істотних недоліків автомобіля (невідповідність VIN-кодів, заміна агрегатів, конструктивні зміни кузова тощо), про які йому було відомо на момент укладення договору. При цьому необізнаність покупця про такі недоліки та відсутність експертного огляду автомобіля перед купівлею не є підставою для відмови в задоволенні позову за умови доведення факту обману з боку продавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 вересня 2025 року у справі № 547/995/23 (провадження № 61-16234св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552334>.

5.34. Щодо визнання правочину недійсним у зв'язку з його фактичним схваленням юридичною особою

Для визнання недійсним договору, укладеного представником юридичної особи з перевищенням повноважень, необхідно довести недобросовісність або нерозумність дій контрагента й відсутність реального наміру укладення і виконання договору. Схвалення юридичною особою такого правочину шляхом прийняття виконання, здійснення платежів, підписання документів тощо унеможлиблює визнання його недійсним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 296/6547/23 (провадження № 61-14931св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552320>.

5.35. Щодо витребування майна від добросовісного набувача, який придбав його в порядку виконання судових рішень

Майно не може бути витребуване від добросовісного набувача, якщо його було реалізовано на електронних торгах у порядку виконання судового рішення відповідно

до ч. 2 ст. 388 ЦК України. При цьому добросовісність набувача презюмується, якщо відсутні відомості про обтяження майна у відповідних державних реєстрах на момент його придбання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 552/23430/23 (провадження № 61-5808св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130829122>.

5.36. Щодо переважного права орендаря при зверненні стягнення на іпотечне майно

Наявність договору оренди нерухомого майна не надає орендарю переважного права перед іпотекодержателем на задоволення вимог за рахунок предмета іпотеки. Для визнання недійсними договорів про відступлення права вимоги за кредитним та іпотечним договорами позивач має довести невідповідність правочинів вимогам закону та порушення його прав внаслідок їх укладення. У разі порушення прав орендаря власником майна орендар має право на захист своїх прав шляхом усунення перешкод у користуванні майном, розірвання договору або відшкодування збитків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 932/4330/21 (провадження № 61-9158св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130860287>.

5.37. Щодо наслідків пропуску річного строку звернення до страховика та збереження права на страхове відшкодування

Пропуск річного строку звернення із заявою до страховика про виплату страхового відшкодування не є підставою для припинення матеріального права на відшкодування шкоди. Якщо потерпіла особа доведе, що вжила розумних заходів для отримання відшкодування та строк пропущено через не залежні від неї причини, вона зберігає право на відшкодування шкоди в межах страхової суми за рахунок страховика у судовому порядку протягом строку позовної давності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 752/11365/21 (провадження № 61-10667св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130956248>.

5.38. Про правомірність встановлення банком неприйнятно високого ризику та відмови від ділових відносин з клієнтом

Банк має право відмовитися від підтримання ділових відносин з клієнтом у разі встановлення неприйнятно високого ризику, що ґрунтується на виявленні підозрілої

фінансової діяльності, невідповідності заявлених джерел походження коштів фактичним операціям та перевищенні планового обсягу операцій, за умови документального обґрунтування підозр і рішення відповідно до законодавства про фінансовий моніторинг.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 759/1627/25 (провадження № 61-9422св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130860285>.

5.39. Щодо застосування колізійних норм у приватноправових відносинах з іноземним елементом

У приватноправових відносинах з іноземним елементом суди повинні першочергово з'ясувати наявність чи відсутність згоди сторін про вибір права, що підлягає застосуванню до таких правовідносин. Якщо один з учасників є іноземцем, кошти перераховуються з рахунку в іноземній країні та у призначенні платежу використовуються іноземні терміни, суд зобов'язаний визначити, яке право (українське чи іноземне) слід застосовувати до спірних правовідносин, перш ніж робити висновки щодо суті спору.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 жовтня 2025 року у справі № 369/16696/20 (провадження № 61-5746св24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131457534>.

5.40. Щодо удаваності правочину в частині окремих його умов

Попередній договір не може бути визнаний удаваним у частині окремих його положень, оскільки за змістом статті 235 ЦК України удаваність може існувати щодо виду правочину, а не його окремих умов, адже норми ЦК України не допускають такої правової конструкції, як удаваність у частині умов правочину.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 372/3100/23 (провадження № 61-13920св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131922074>.

5.41. Щодо меж відповідальності банку при шахрайських операціях з платіжними картками

Ініціювання процедури Chargeback є правом, а не обов'язком банку і можливе лише до завершення транзакції в межах систем взаєморозрахунків за операціями з платіжних карт. Банк-емітент, який виконує платіжні операції, не несе

відповідальності за шахрайські або недобросовісні дії третіх осіб, якщо клієнт добровільно здійснив операції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 757/19840/20 (провадження № 61-9600св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132237744>.

6. Спори, що виникають із трудових правовідносин

6.1. Про правові підстави для звільнення працівника за систематичне невиконання трудових обов'язків

Для правильного застосування п. 3 ч. 1 ст. 40 КЗпП України роботодавець має виявити й зафіксувати нове порушення трудових обов'язків працівником після притягнення його до дисциплінарної відповідальності за попереднє порушення та саме на підставі цього нового порушення видати наказ про звільнення, а не винести новий наказ про перевірку щодо порушень, які відбулися в минулому.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 січня 2025 року у справі № 296/2149/19 (провадження № 61-13894св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124303047>.

6.2. Щодо права керівника самостійно визначати розмір надбавок

Саме керівнику бюджетної установи надано право самостійно приймати рішення щодо розміру відповідних надбавок у межах, передбачених законом, за умови дотримання нормативних меж розмірів таких надбавок, з урахуванням фонду заробітної плати установи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 754/18191/23 (провадження № 61-16096св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124460240>

6.3. Щодо зміни дати звільнення працівника за угодою сторін у період тимчасової непрацездатності

У разі звільнення працівника за угодою сторін (п. 1 ч. 1 ст. 36 КЗпП України) в період його тимчасової непрацездатності датою звільнення має бути перший робочий день після закінчення періоду непрацездатності. При цьому зміна дати звільнення не є підставою для виплати середнього заробітку за час вимушеного прогулу, оскільки працівник має право на отримання допомоги з тимчасової непрацездатності відповідно до законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 січня 2025 року у справі № 522/2588/23 (провадження № 61-5658св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124629922>.

6.4. Щодо анулювання домовленості про припинення трудового договору за угодою сторін

КЗпП України не передбачає обов'язку власника або уповноваженого ним органу приймати відкликання працівником заяви про звільнення, якщо було досягнуто домовленості про звільнення за угодою сторін (п. 1 ч. 1 ст. 36 КЗпП України). Анулювання такої домовленості може мати місце лише за взаємною згодою на це власника або уповноваженого ним органу і працівника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 січня 2025 року у справі № 947/7799/23 (провадження № 61-8048св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124865948>.

6.5. Про наслідки незаконного звільнення

Закон пов'язує право працівника, який перебував в оплаченому вимушеному прогулі, спричиненому незаконним звільненням, на щорічну основну відпустку, а не проведення розрахунку з працівником у день звільнення або, якщо в цей день він не був на роботі, – наступного дня після його звернення з вимогою про розрахунок, є підставою для застосування відповідальності, передбаченої ст. 117 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 січня 2025 року у справі № 206/2608/22 (провадження № 61-14124св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124903915>.

6.6. Щодо строків звернення до суду за вирішенням трудового спору

Строки звернення до суду за вирішенням трудового спору застосовуються незалежно від заяви сторін, а тому в кожному випадку суд зобов'язаний перевірити та обговорити причини пропуску цих строків, а також навести в рішенні мотиви, чому він поновлює або вважає неможливим поновити пропущений строк.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2025 року у справі № 757/5467/21 (провадження № 61-15004св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124630082>.

6.7. Про відповідальність за незабезпечення оприлюднення статуту закладу на вебсайті

Невжиття керівником освітнього закладу достатніх заходів для організації роботи щодо своєчасного наповнення офіційного вебсайту ліцею інформацією, що стосується

діяльності ліцею, а саме неоприлюднення статуту закладу, свідчить про неналежне виконання директором своїх посадових обов'язків і правомірність застосування роботодавцем дисциплінарного стягнення щодо директора у вигляді догани.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 361/5899/23 (провадження № 61-16155св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125125035>.

6.8. Щодо звільнення з підстав втрати довір'я

Звільнення з підстави втрати довір'я може вважатися обґрунтованим, якщо працівник, який безпосередньо обслуговує грошові або товарні цінності, вчинив умисно або необережно такі дії, що дають власнику або уповноваженому ним органу підстави для втрати до нього довір'я. Основне коло працівників, які безпосередньо обслуговують грошові та товарні цінності, – це особи, які, зокрема одержують їх під звіт.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 лютого 2025 року у справі № 757/26467/22 (провадження № 61-6290св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125227859>.

6.9. Про порядок перегляду строкових трудових договорів педагогічних працівників після визнання неконституційними обмежень щодо їх укладення

Керівники державних і комунальних закладів загальної середньої освіти починаючи з 07.02.2023 зобов'язані укладати з педагогічними працівниками, яким виплачується пенсія за віком, безстроковий трудовий договір, оскільки норма, якою було передбачено роботу таких працівників за строковим трудовим договором, втратила чинність відповідно до Рішення Конституційного Суду України у справі № 1-5/2020 (118/20). Звільнення таких працівників після цієї дати у зв'язку із закінченням строку дії трудового договору є незаконним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2025 року у справі № 339/530/23 (провадження № 61-12683св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125296170>.

6.10. Щодо правових підстав для встановлення факту трудових відносин

Встановлення факту наявності трудових відносин можливе за умови встановлення виконання робітником трудових функцій, підпорядкування робітника правилам внутрішнього трудового розпорядку, забезпечення йому умов праці та виплати винагороди за виконану роботу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2025 року у справі № 463/10998/23 (провадження № 61-15762св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673384>.

6.11. Щодо виплати вихідної допомоги при припиненні трудового договору у зв'язку з відмовою від продовження роботи через зміну істотних умов праці

Звільнення працівника у зв'язку з відмовою від продовження роботи через зміну істотних умов праці (п. 6 ч. 1 ст. 36 КЗпП України) є окремою підставою припинення трудового договору, що не належить ні до звільнення за ініціативою працівника, ні до звільнення за ініціативою роботодавця. Якщо трудовим договором передбачено виплату матеріальної компенсації в разі припинення трудових відносин через зміни в організації виробництва і праці, працівник має право на таку компенсацію, оскільки проведення таких змін є виключним повноваженням власника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 755/6825/23 (провадження № 61-15844св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127077405>.

6.12. Щодо права суду на скасування акта спеціального розслідування професійного захворювання

Суд має право скасувати акт спеціального розслідування професійного захворювання, якщо встановлено, що розслідування проведено неповно, без врахування всіх обставин та без належної оцінки всіх матеріалів розслідування. Встановлення факту пов'язаності чи непов'язаності захворювання з виробництвом належить до виключної компетенції спеціальної комісії з розслідування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 квітня 2025 року у справі № 750/16665/23 (провадження № 61-12585св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126569635>.

6.13. Щодо звільнення працівника через порушення роботодавцем законодавства про працю

Для звільнення працівника за ч. 3 ст. 38 КЗпП України через порушення роботодавцем законодавства про працю необхідно, щоб такі порушення мали місце та не були усунуті на момент подання працівником заяви про звільнення. Якщо на час подання заяви права працівника вже поновлені (зокрема в судовому порядку) або порушення не доведені, у роботодавця виникає право відмовити у звільненні з цієї підстави. При цьому роботодавець не вправі самостійно змінювати підставу звільнення, визначену працівником.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 квітня 2025 року у справі № 369/12450/21 (провадження № 61-12334св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126874051>.

6.14. Щодо неможливості поновлення працівника на роботі при ліквідації органу місцевого самоврядування

При встановленні факту незаконного звільнення працівника з органу місцевого самоврядування, який згодом був ліквідований, поновлення на роботі неможливе навіть за умови передачі функцій іншому органу. Захист права працівника здійснюється шляхом зміни формулювання причини звільнення на п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України (ліквідація), при цьому вимоги про стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу за період після ліквідації не підлягають задоволенню.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 квітня 2025 року у справі № 462/6558/22 (провадження № 61-643св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328722>.

6.15. Про підстави для призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану

Призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану можливе лише за одночасного настання двох обставин: неможливості роботодавця надати роботу та неможливості працівника виконувати роботу через військову агресію. У разі незаконного призупинення дії трудового договору обов'язок з виплати середнього заробітку за час вимушеного прогулу покладається на роботодавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 758/4178/22 (провадження № 61-6935сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423072>.

6.16. Щодо порядку зміни умов оплати праці за трудовим контрактом

Трудовий контракт тлумачиться на користь його дійсності та виконуваності. Роботодавець не має права в односторонньому порядку змінювати умови оплати праці, визначені трудовим контрактом, навіть у разі прийняття закону, що погіршує такі умови. Прийняття такого закону може бути лише підставою для ініціювання внесення змін до контракту, але не звільняє роботодавця від обов'язку виплачувати заробітну плату в розмірі, встановленому чинним контрактом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 757/36687/21 (провадження № 61-18461сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423073>.

6.17. Щодо несумісності конкретного аморального проступку з продовженням педагогічної діяльності

Звільнення педагогічного працівника на підставі п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП України допускається виключно при встановленні факту аморального проступку,

який за характером та наслідками є несумісним із подальшим виконанням обов'язків педагога. Суд зобов'язаний самостійно оцінювати несумісність конкретного аморального проступку з продовженням педагогічної діяльності, оскільки законодавство не містить чітких критеріїв такого розмежування

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 травня 2025 року у справі № 166/1002/24 (провадження № 61-1827св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127297705>.

6.18. Про визнання причини пропуску строку звернення до суду поважною у трудових спорах під час скасування ліквідації підприємства

Скасування ліквідації підприємства після звільнення працівника за п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України є поважною причиною пропуску строку звернення до суду за захистом трудових прав, оскільки лише з моменту припинення ліквідаційної процедури працівник об'єктивно дізнається про порушення свого права на працю та набуває реальну можливість його захисту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 592/7164/24 (провадження № 61-2475св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537662>.

6.19. Щодо премії з нагоди професійного свята

Премію з нагоди професійного свята, що належить до заохочувальних виплат і не є імперативно передбаченою законодавством, може бути відтерміновано роботодавцем у межах його адміністративних повноважень. Така премія має разовий характер, застосовується як захід заохочення працівника та не є гарантованою для працівника виплатою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 травня 2025 року у справі № 369/1664/23 (провадження № 61-3680св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127863566>.

6.20. Про поширення дії Закону щодо контрактної форми роботи у сфері культури на керівників музичних шкіл та шкіл мистецтв

Дія пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» ЗУ від 28 січня 2016 року № 955-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників державних та комунальних закладів культури» поширюється, в тому числі,

на трудові відносини з керівниками державних і комунальних музичних шкіл та шкіл мистецтв.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 344/12588/22 (провадження № 61-8477сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127701770>.

6.21. Про строк застосування дисциплінарного стягнення та кваліфікацію одноразового грубого порушення трудових обов'язків керівником

При звільненні керівника за одноразове грубе порушення трудових обов'язків (п. 1 ст. 41 КЗпП) місячний строк для застосування дисциплінарного стягнення обчислюється з дня, коли про порушення стало відомо власнику або уповноваженому ним органу, а не з дня складання акта службового розслідування на підприємстві. Наявність у наказі про звільнення додаткових фактів, що характеризують попередню роботу керівника, не змінює кваліфікації проступку як одноразового грубого порушення, якщо чітко визначено конкретне порушення, що стало підставою для звільнення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 червня 2025 року у справі № 57/13201/24 (провадження № 61-3503св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127863734>.

6.22. Про обов'язковість виплати стипендії членам Ради з державної підтримки кінематографії

Члени Ради з державної підтримки кінематографії мають безумовне право на отримання щомісячної стипендії в розмірі 35 прожиткових мінімумів для працездатних осіб з моменту їх призначення, що ґрунтується на нормі законі та не залежить від наявності окремого рядка в бюджетній програмі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 757/37539/21 (провадження № 61-16991св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457098>.

6.23. Про правову природу середнього заробітку за час вимушеного прогулу

Середній заробіток за час вимушеного прогулу є заробітною платою, що виплачується працівнику, незаконно позбавленому можливості працювати, за весь період від дня звільнення до поновлення на роботі без обмеження шестимісячним строком. За своєю правовою природою такий середній заробіток відрізняється від виплат за час затримки розрахунку при звільненні, оскільки

компенсує неотриману заробітну плату за період вимушеного невиконання трудової функції не з вини працівника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2025 року у справі № 185/14111/23 (провадження № 61-5615св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129244759>.

6.24. Щодо порушення процедури звільнення працівника при повторному звільненні після поновлення на роботі за рішенням суду

При повторному звільненні працівника у зв'язку зі скороченням штату після його поновлення на роботі за рішенням суду, роботодавець не може використовувати документи (попередження, погодження), які стосувалися попереднього (вже скасованого судом) звільнення. Роботодавець зобов'язаний заново здійснити нове персональне попередження працівника про наступне вивільнення не пізніше ніж за два місяці, одночасно запропонувати всі наявні вакантні посади, а також отримати нове погодження уповноваженого органу, якщо воно вимагається.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2025 року у справі № 761/40406/23 (провадження № 61-3933св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129181091>.

6.25. Про строк для накладення дисциплінарного стягнення при триваючих порушеннях

При триваючих порушеннях трудової дисципліни, що характеризуються безперервністю вчинення протягом певного часу, днем виявлення проступку, з якого обчислюється місячний строк для накладення дисциплінарного стягнення, вважається день складання акта чи довідки за результатами перевірки, якими такі порушення остаточно зафіксовані. Шестимісячний строк для накладення дисциплінарного стягнення при триваючих порушеннях не спливає, доки такі порушення не будуть виявлені.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 392/404/22 (провадження № 61-14430св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129582425>.

6.26. Щодо оплати праці працівників на окупованій території під час воєнного стану

Військова агресія, введення воєнного стану, перебування підприємства під окупацією та обстріли не звільняють роботодавця від обов'язку оплати праці працівників, які були вимушені евакуюватися з метою захисту свого життя і здоров'я, якщо роботодавець

не вжив передбачених законодавством заходів щодо призупинення дії трудового договору чи запровадження простою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 серпня 2025 року у справі № 337/4651/23 (провадження № 61-11129св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129778511>.

6.27. Про зміну підстави звільнення при скасуванні рішення про ліквідацію підприємства

У разі скасування рішення про ліквідацію підприємства звільнення працівника на підставі п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України є неправомірним. При цьому, якщо працівник працював за строковим трудовим договором, який фактично не продовжувався після закінчення строку, суд змінює підставу звільнення на п. 2 ч. 1 ст. 36 КЗпП України з виплатою недоотриманого заробітку за період до закінчення строку контракту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2025 року у справі № 592/507/24 (провадження № 61-8539св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130138479>.

6.28. Щодо анулювання домовленості про звільнення за угодою сторін

Якщо роботодавець і працівник домовилися про певну дату припинення трудового договору за угодою сторін, то працівник не має права в односторонньому порядку відкликати свою заяву про звільнення. Анулювання такої домовленості можливе винятково за взаємною згодою обох сторін трудового договору. Подальша зміна працівником власного рішення та подання заяви про відкликання попередньої заяви про звільнення, без згоди на це роботодавця, не впливає на чинність досягнутої раніше домовленості про припинення трудових відносин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 447/1389/24 (провадження № 61-4476св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130456502>.

6.29. Щодо правомірності звільнення працівника при реорганізації підприємства

При реорганізації державного підприємства шляхом приєднання до іншої юридичної особи правомірним є звільнення працівників, які не задіяні у виконанні заходів з реформування та технологічних процесах, без надання пропозицій щодо іншої роботи, якщо таке рішення прийнято уповноваженим органом управління.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 523/2772/23 (провадження № 61-5616св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130494723>.

6.30. Про правомірність звільнення працівника за заявою, написаною в умовах перебування під вартою

Перебування працівника під вартою в день написання заяви про звільнення за власним бажанням не свідчить про відсутність волевиявлення чи застосування психологічного тиску. Роботодавець має право звільнити працівника раніше двотижневого строку за наявності відповідного прохання працівника, без необхідності обґрунтування причин дострокового припинення трудових відносин, але із зазначенням дати звільнення відповідно до ст. 38 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 462/4233/24 (провадження № 61-8052св25) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067151>.

6.31. Про умови законності звільнення працівника за результатами випробування

Звільнення працівника на підставі п. 11 ч. 1 ст. 40 КЗпП України можливе у разі встановлення роботодавцем невідповідності працівника займаній посаді протягом строку випробування. Роботодавець самостійно визначає відповідність працівника посаді та наділений свободою розсуду під час оцінки результатів випробування. Обов'язковими умовами законності такого звільнення є письмове попередження працівника про звільнення за три дні та здійснення звільнення в межах строку випробування. Підставою для звільнення може бути тільки невідповідність працівника посаді, а не порушення трудової дисципліни.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2025 року у справі № 757/26553/21 (провадження № 61-7679св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131035191>.

6.32. Щодо правомірності звільнення через конфлікт інтересів

Звільнення особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у зв'язку з конфліктом інтересів є правомірним, лише якщо такий конфлікт має постійний характер і не може бути врегульований іншим способом. За відсутності реального чи потенційного конфлікту інтересів на момент звільнення (наприклад, через припинення сімейних відносин із підпорядкованою особою) таке звільнення є незаконним і працівник підлягає поновленню на роботі з виплатою середнього заробітку за час вимушеного прогулу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2025 року у справі № 346/5929/23 (провадження № 61-2886св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131096900>.

6.33. Щодо встановлення факту нещасного випадку на виробництві в судовому порядку

Суд може встановити в судовому порядку факт настання нещасного випадку на виробництві, що є підставою для проведення відповідного розслідування роботодавцем або його правонаступником. Однак суд не уповноважений встановлювати або вважати доведеним факт пов'язаності чи непов'язаності нещасного випадку з виробництвом, оскільки такі висновки належать до повноважень відповідної комісії (спеціальної комісії) з розслідування нещасного випадку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 жовтня 2025 року у справі № 484/5574/24 (провадження № 61-6378св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131495135>.

6.34. Щодо відмови міського голови у призначенні переможця конкурсу на посаду керівника закладу освіти

Міський голова не наділений повноваженнями зупиняти процедуру призначення переможця конкурсу на посаду керівника закладу загальної середньої освіти. ЗУ «Про повну загальну середню освіту» та відповідне Положення про проведення конкурсу не передбачають заборони на укладення контракту з переможцем конкурсу в разі оскарження його результатів. Відмова у призначенні може бути визнана законною лише за наявності належних та допустимих доказів фактичного оскарження результатів конкурсу в передбаченому законом порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 листопада 2025 року у справі № 229/1094/22 (провадження № 61-1053св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131762512>.

6.35. Про строк звернення роботодавця з позовом про стягнення матеріальної шкоди з працівника

Річний строк для звернення роботодавця до суду з позовом про стягнення майнової шкоди з працівника обчислюється з дня її виявлення. Якщо шкоду встановлено актом інвентаризації, ревізії або перевірки, днем виявлення вважається день підписання відповідного документа. Наявність кримінального провадження щодо працівника не впливає на юридичну силу таких актів і не зупиняє перебіг річного строку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 листопада 2025 року у справі № 211/447/23 (провадження № 61-14467св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131713281>.

6.36. Щодо припинення строкового трудового договору (контракту) без видачі окремого наказу

Строковий трудовий договір (контракт) припиняється з моменту закінчення строку його дії відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 36 КЗпП України без видачі окремого наказу роботодавцем, якщо контракт передбачає, що останній день строку є останнім робочим днем. За відсутності продовження трудових відносин і фактичного виконання працівником обов'язків додаткові дії щодо оформлення припинення трудового договору роботодавець не зобов'язаний вчиняти.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 552/8737/24 (провадження № 61-9029св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131791822>.

6.37. Щодо відліку строку для звільнення за п. 8 ст. 40 КЗпП

Право роботодавця на звільнення за п. 8 ст. 40 КЗпП України виникає з моменту набрання законної сили постановою органу, уповноваженого накладати адміністративне стягнення. Місячний строк для застосування дисциплінарного стягнення обчислюється з цього моменту, а не з дня вчинення проступку, що відповідає принципу невинуватості працівника до набрання постановою законної сили.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 721/1144/24 (провадження № 61-5786св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131791849>.

6.38. Про право роботодавця відмовити в наданні відпустки без збереження заробітної плати працівнику

Роботодавець під час воєнного стану має право відмовити у наданні відпустки без збереження заробітної плати працівнику, який набув статусу внутрішньо переміщеної особи, якщо такий працівник залучений до робіт на об'єктах критичної інфраструктури або до виконання мобілізаційного завдання. Невихід працівника на роботу після отримання обґрунтованої відмови роботодавця у наданні такої відпустки є прогулом без поважних причин, що може бути підставою для звільнення відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 40 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 грудня 2025 року у справі № 744/629/24 (провадження № 61-3024св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132356007>.

7. Спори, що виникають із житлових правовідносин

7.1. Щодо правових підстав для відмови у приватизації житла та значення статусу приміщення

Відмова у приватизації житла можлива лише в разі відсутності у мешканців права на приватизацію або наявності законної заборони щодо приватизації конкретного приміщення. Зазначення в ордері статусу приміщення як гуртожитку не впливає на його законність як підстави для вселення, якщо ордер не скасовано або не визнано недійсним. Зміна власника житлового фонду або зміна категорії житла не є підставою для відмови у приватизації. Бездіяльність уповноважених органів щодо обліку житлового фонду не може покладати негативних наслідків на громадян, які правомірно вселилися і мають право на приватизацію.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 759/1426/22 (провадження № 61-15198сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575506>.

7.2. Щодо відсутності підстав для додаткового визнання права користування квартирою за наявності судового рішення про неможливість виселення

Якщо рішенням суду, що набрало законної сили, вже встановлено наявність в осіб права користування житловим приміщенням як членів сім'ї колишнього власника та відсутність підстав для їх виселення, тоді відсутні правові підстави для додаткового визнання такого права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 334/2582/23 (провадження № 61-5319св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129582429>.

7.3. Щодо стягнення плати за користування житлом без укладеного договору найму

За відсутності укладеного договору найму житла між власником та користувачем немає правових підстав для стягнення плати за користування житлом на підставі договірних правовідносин. У разі відмови користувача від укладання договору найму власник має право вимагати стягнення коштів за безпідставне збереження майна на підставі ст. 1212 ЦК України, але такі вимоги мають бути окремо заявлені в позові.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 501/2332/21 (провадження № 61-823св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130343807>.

7.4. Щодо права органів місцевого самоврядування на зміну чи скасування власних рішень

Орган місцевого самоврядування має право скасовувати свої раніше прийняті рішення лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені законодавством. Скасування актів виконавчих органів ради можливе лише в разі їх невідповідності Конституції чи законам України, іншим актам законодавства або ж рішенням відповідної ради, прийнятим у межах її повноважень. Скасування рішення про виключення житла з числа службового без зазначення конкретних підстав невідповідності закону є неправомірним і порушує права мешканців на приватизацію такого житла.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 193/566/22 (провадження № 61-4066св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130456501>.

7.5. Про право військовослужбовця на виключення квартири з числа службових з метою надання її для постійного користування

Військовослужбовець, який має вислугу на військовій службі 20 років і більше, перебуває на квартирному обліку та займає службове житло, має право на виключення цього житла з числа службового й забезпечення ним для постійного проживання. При цьому посилання на необхідність дотримання черговості при вирішенні питання щодо виключення житла з числа службового є необґрунтованим, оскільки військовослужбовець вже забезпечений цим службовим житлом у порядку черговості.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 760/27764/21 (провадження № 61-8357св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130533093>.

7.6. Про право співвласника на отримання інформації про діяльність ОСББ

Право співвласника на отримання інформації про діяльність ОСББ є гарантованим законом та статутом об'єднання і безпосередньо пов'язане з правом на участь в управлінні ОСББ. Формальні недоліки адвокатського запиту, зокрема відсутність копії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, не можуть бути підставою для відмови у наданні такої інформації. ОСББ зобов'язане надати співвласнику необхідні документи та відомості, за винятком персональних даних інших осіб, що становлять конфіденційну інформацію.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2025 року у справі № 756/2961/24 (провадження № 61-16513св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131196189>.

7.7. Щодо виселення особи зі службової квартири без надання іншого житла у разі самоправного зайняття житлового приміщення

Житлове приміщення не вважається «житлом» у розумінні п. 1 ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, якщо особа не довела достатнього та сталого зв'язку з ним. Виселення зі службового житла, яке не є єдиним місцем проживання для особи чи її сім'ї, не порушує справедливого балансу між суспільним інтересом і правами цієї особи та має легітимну мету.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 521/11914/21 (провадження № 61-16032св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852910>.

8. Спори, що виникають із сімейних правовідносин

8.1. Щодо відсутності предмета спору в разі наявності згоди між батьками щодо місця проживання дитини

Наявність згоди між батьками (сторонами у справі), які проживають окремо, щодо місця проживання дитини свідчить про відсутність порушеного, невизнаного або оспореного відповідачем права позивача та є самостійною підставою для відмови в позові.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 755/15383/23 (провадження № 61-14116св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124521181>.

8.2. Щодо застосування ст. 162 СК України за відсутності судового рішення про місце проживання дитини

Неможливо вважати самочинною зміну місця проживання дитини одним з батьків, якщо таке місце проживання не було встановлено рішенням суду або органом опіки.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 760/2096/22 (провадження № 61-8404св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124521144>.

8.3. Щодо визначення місця проживання неповнолітньої дитини разом із батьком-військовослужбовцем

Батьки мають рівні права та обов'язки щодо дитини незалежно від їхнього шлюбного статусу, а місце проживання дитини визначається за спільною згодою або судом.

Судові рішення повинні відповідати принципам справедливості та не можуть використовуватися для уникнення виконання встановлених законом обов'язків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2025 року у справі № 495/432/23 (провадження № 61-17548св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124808752>.

8.4. Про позбавлення батьківських прав щодо малолітньої дитини

Свідоме ухилення батька від виконання батьківських обов'язків щодо виховання дочки, заяви останнього про позбавлення його батьківських прав, адаптованість дитини до відносин у сім'ї з новим чоловіком матері свідчать про обґрунтоване позбавлення батьківських прав батька щодо його малолітньої дитини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2025 року у справі № 147/277/24 (провадження № 61-17253св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125296237>.

8.5. Щодо доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів

Додаткова винагорода, що виплачується в період дії воєнного стану, входить до структури грошового забезпечення поліцейських і не є одноразовим нерегулярним видом грошового забезпечення, а тому належить до видів доходів, що враховуються при визначенні розміру аліментів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2025 року у справі № 361/1506/22 (провадження № 61-660св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125556380>.

8.6. Щодо невизнання та невиконання угоди про утримання на території України

Регуляторна угода, укладена за взаємною згодою сторін під час розірвання шлюбу та схвалена іноземним судом поза межами спірної процедури, за своєю правовою сутністю є угодою про утримання, яка відповідно до застережень, зроблених Україною під час ратифікації Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання, може не визнаватися та не виконуватися на території України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2025 року у справі № 522/19654/21 (провадження № 61-15194св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162144>.

8.7. Щодо визначення способів участі батька у вихованні дитини, яка перебуває за кордоном, та можливості відстрочення виконання рішення в умовах воєнного стану

При визначенні способів участі батька у вихованні дитини, яка перебуває за кордоном, суд може відстрочити виконання рішення в частині особистих зустрічей до закінчення воєнного стану, передбачивши спілкування в режимі відеозв'язку. Тимчасовий виїзд дитини за кордон не повинен використовуватися як спосіб обмеження прав батька на спілкування з дитиною, що має реалізовуватися задля підтримки родинних зв'язків та емоційного контакту малолітньої дитини з батьком.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 487/2960/23 (провадження № 61-8756св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933057>.

8.8. Щодо визнання фактичних шлюбних відносин за наявності зареєстрованого шлюбу

Перебування особи в зареєстрованому шлюбі унеможлиблює встановлення судом факту її спільного проживання з іншою особою однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Суди не вправі покладати в основу свого рішення лише факт визнання позову відповідачем, не дослідивши при цьому обставин справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 336/1978/23 провадження № 61-15936св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125809025>.

8.9. Щодо скасування усиновлення

Скасування усиновлення допускається виключно в судовому порядку на підставах, визначених ст. 238 СК України. Після досягнення усиновленою особою повноліття скасування можливе лише у разі протиправної поведінки усиновленого або усиновлювача, що становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї. Розірвання шлюбу між усиновлювачем та іншим з батьків, погіршення їхніх особистих стосунків чи роздільне проживання не є підставою для скасування усиновлення, оскільки усиновлювач набуває батьківських прав та обов'язків у повному обсязі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 127/37017/23 (провадження № 61-15487св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126718703>.

8.10. Щодо висновку експерта-генетика як доказу при встановленні факту батьківства

При встановленні факту батьківства після смерті особи суд може брати до уваги результати молекулярно-генетичної експертизи як основний доказ, що підтверджує походження дитини від конкретної особи, навіть за відсутності інших доказів спільного проживання чи визнання батьківства за життя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 576/2871/23 (провадження № 61-3026св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693678>.

8.11. Щодо продажу спільного майна подружжя на електронних торгах без згоди співвласника (іншого з подружжя) та обчислення позовної давності

Реалізація на електронних торгах частки у праві спільної сумісної власності подружжя без згоди іншого з подружжя та без визначення часток для виконання боргових зобов'язань одного з подружжя, що виникли після розірвання шлюбу, є підставою для визнання таких торгів недійсними. Позовна давність для оскарження електронних торгів обчислюється з дати їх проведення, а не з моменту накладення арешту на майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 711/744/23 (провадження № 61-5411св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575558>.

8.12. Щодо збереження права на соціальні гарантії дитини, позбавленої батьківського піклування, незалежно від формального оформлення статусу

Якщо особа фактично була позбавлена батьківського піклування і тривалий час перебувала на повному державному утриманні як дитина, позбавлена батьківського піклування, користувалася відповідними пільгами, то невжиття органами державної влади заходів щодо офіційного оформлення такого статусу до досягнення нею повноліття не може бути підставою для позбавлення її законних очікувань на отримання передбачених законом соціальних гарантій. Ризик будь-якої помилки державного органу повинен покладатися на саму державу, такі помилки не можуть виправлятися за рахунок осіб, яких вони стосуються.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 травня 2025 року у справі № 494/1321/22 (провадження № 61-790св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127744646>.

8.13. Про правовий статус рекомендацій органу опіки та піклування щодо звільнення опікуна

Рішення органу опіки та піклування про надання рекомендацій щодо звільнення особи від обов'язків опікуна і встановлення особливого нагляду за діяльністю опікуна не може бути визнане незаконним, оскільки є дорадчим документом, не породжує правових наслідків і не має обов'язкового характеру. Правові наслідки для опікуна виникають виключно в результаті постановлення судом рішення, під час чого оцінюють усі докази в сукупності

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 359/3918/23 (провадження № 61-587св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127701818>.

8.14. Щодо позбавлення батьківських прав через свідоме ухилення від виконання батьківських обов'язків

Позбавлення батьківських прав є обґрунтованим за умови встановлення свідомої та винної поведінки батьків в ухиленні від виконання батьківських обов'язків, що призвело до повного розриву сімейних зв'язків з дітьми. Формальне заперечення проти позову без реальних дій щодо налагодження стосунків з дітьми не є підставою для збереження батьківських прав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 490/3580/21 (провадження № 61-4197св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128780721>.

8.15. Щодо правових наслідків реєстрації шлюбу за відсутності одного з наречених

Шлюб визнається неукладеним, якщо встановлено, що один із наречених фізично не міг бути присутнім при реєстрації шлюбу та не ставив особистого підпису в заяві про державну реєстрацію шлюбу, що підтверджено висновком експертизи. У такому разі актовий запис про шлюб підлягає анулюванню.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 липня 2025 року у справі № 755/12077/23 (провадження № 61-554св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128812909>.

8.16. Щодо зловживання правом при укладенні договору позики між близькими родичами з метою покладення солідарного обов'язку на іншого з подружжя

Укладення договору позики одним із подружжя з пов'язаною особою (зокрема батьком), за яким кошти передаються на придбання конкретного майна, з подальшим пред'явленням позову про солідарне стягнення боргу з іншого з подружжя та визнанням позову самим позичальником є зловживанням правом і підставою для відмови в позові в частині вимог до того з подружжя, хто не був стороною договору позики.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 липня 2025 року у справі № 947/5939/20 (провадження № 61-7016св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129025048>.

8.17. Щодо стягнення пені за прострочення сплати аліментів

При стягненні пені за прострочення сплати аліментів діє презумпція вини платника аліментів у виникненні заборгованості. Обов'язок доведення відсутності своєї вини в несплаті аліментів та наявності об'єктивних перешкод для своєчасної сплати покладається на платника аліментів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2025 року у справі № 359/6170/24 (провадження № 61-2625св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128993202>.

8.18. Щодо оцінки актуальних обставин справи на момент ухвалення рішення про відібрання дитини

Якщо на момент ухвалення судового рішення про відібрання дитини від батьків обставини, що становили загрозу для життя, здоров'я чи морального виховання дитини, відпали внаслідок зміни поведінки батьків та їх ставлення до виконання батьківських обов'язків, суд має відмовити в задоволенні позову про відібрання дитини. При цьому попереднє рішення органу опіки та піклування про негайне відібрання дитини не зобов'язує суд ухвалити рішення про відібрання дитини, оскільки суд оцінює наявність підстав для цього саме на час розгляду справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 369/8018/23 (провадження № 61-7530св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130097379>.

8.19. Щодо статусу грошового забезпечення військовослужбовця, який перебував у полоні, як спільної власності подружжя

Грошове забезпечення військовослужбовця, отримане одним із подружжя під час перебування у шлюбі за період полону, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Якщо ці кошти були повністю використані в інтересах сім'ї (на потреби дітей, ремонт спільного житла, придбання майна) під час перебування у шлюбі, вони не підлягають поділу. При цьому подружжя зберігає право на поділ майна, придбаного за ці кошти, яке наявне і належить їм на праві власності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2025 року у справі № 176/2044/24 (провадження № 61-4742св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130138397>.

8.20. Про встановлення факту батьківства та допустимість доказів

Встановлення факту батьківства є складовою права на приватне життя і може підтверджуватися будь-якими доказами, що можуть бути взяті судом до уваги та з достовірністю підтверджують батьківство. До таких доказів належать як «соціальні» докази (спільне проживання та ведення господарства, виховання дитини), результати ДНК-експертизи, так і письмові докази визнання батьківства (листи, книги тощо). При цьому наявність майнового інтересу (спадкування) не може бути перешкодою для встановлення факту батьківства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2025 року у справі № 753/23080/23 (провадження № 61-8139св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130231240>.

8.21. Щодо визнання права спільної сумісної власності на реконструйоване майно подружжя

Істотне збільшення вартості нерухомого майна, що належало одному з подружжя до шлюбу, внаслідок його реконструкції під час шлюбу презюмується як здійснене за рахунок спільних коштів подружжя (в тому числі за рахунок орендної плати чи поліпшень орендарем) і може бути підставою для визнання такого майна об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Істотність збільшення вартості визначається шляхом порівняння вартості майна до та після поліпшень, а також з урахуванням співвідношення первинного об'єкта з майном після поліпшень.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 357/1765/21 (провадження № 61-3125св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130456503>.

8.22. Щодо правомірності відмови у поверненні дитини до іноземної держави при її адаптації в Україні

Відмова в поверненні дитини до іноземної держави (країни постійного проживання) є правомірною, якщо дитина адаптувалася до нового середовища в Україні (проживає більше року, відвідує школу, має соціальні зв'язки), а її повернення може спричинити психологічну шкоду, особливо у випадках, коли наявні факти насильства в сім'ї та існує ризик заподіяння психологічної шкоди при поверненні, й порушення стабільності соціального життя дитини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 718/1867/23 (провадження № 61-6227св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130710647>.

8.23. Щодо згоди іншого з подружжя при укладенні договору позики

Договір позики, за яким один із подружжя отримує грошові кошти в борг, не потребує письмової згоди іншого з подружжя, оскільки позичальник при цьому не розпоряджається спільним майном подружжя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 473/4406/24 (провадження № 61-7384св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130829121>.

8.24. Щодо грошової компенсації частки спільного майна як способів захисту майнових прав одного з подружжя

Майновий інтерес одного з подружжя щодо спільного сумісного майна може бути захищений шляхом стягнення грошової компенсації вартості його частки, навіть якщо оспорюваний договір купівлі-продажу був укладений без згоди іншого з подружжя. Вибір способу захисту права залишається за власником частки, а відсутність фраздаторних ознак у правочині (наприклад, відсутність боргових зобов'язань та здійснення продажу під час шлюбу до поділу майна) виключає підстави для визнання договору недійсним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 736/1509/24 (провадження № 61-10548св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164244>

9. Спори, що виникають із спадкових правовідносин

9.1. Щодо визнання права власності на спадкове майно за відсутності доказів набуття спадкодавцем права власності

Державна реєстрація права власності є лише засвідченням уже набутого права, а не підставою його виникнення. Запис у Державному реєстрі речових прав підтверджує право власності спадкодавця лише у випадках, коли реєстрацію проведено без видачі документа або у зв'язку з його втратою чи пошкодженням. Якщо первинне рішення суду про право власності є підробленим, спадкодавець не набув права власності на майно, тому воно не переходить до спадкоємця, навіть за наявності запису в реєстрі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 700/1184/23 (провадження № 61-8743св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124717853>.

9.2. Щодо визначення непрацездатності іноземця для реалізації права на обов'язкову частку у спадщині

Іноземець як суб'єкт права на обов'язкову частку в спадщині має бути непрацездатним у розумінні закону тієї держави, громадянином якої він є.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 січня 2025 року у справі № 638/7132/15 (провадження № 61-18013свп23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125326107>.

9.3. Щодо нікчемності заповіту

Відсутність підпису заповідача в заповіті свідчить про порушення вимог щодо форми заповіту, що відповідно до ч. 1 ст. 1257 ЦК України має наслідком його нікчемність, що виключає можливість визнання його недійсним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 369/1797/19 (провадження № 61-3185св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125296040>.

9.4. Щодо оспорення спільного заповіту подружжя одним із заповідачів правових наслідків розпорядження особистим майном

Законом не передбачено оспорення заповіту одним із заповідачів за спільним заповітом подружжя навіть у разі розпорядження в такому заповіті особистим майном одного з подружжя. У випадку розпорядження в спільному заповіті

подружжя особистим майном одного з подружжя заповіт у цій частині втрачає чинність і таке майно підлягає спадкуванню за законом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 лютого 2025 року у справі № 183/4256/21 (провадження № 61-15813сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125484180>.

9.5. Щодо суб'єкта права на обов'язкову частку у спадщині

Повнолітній студент денної форми навчання не є повнолітньою непрацездатною дитиною спадкодавця в розумінні ч. 1 ст. 1241 ЦК України, а отже не є суб'єктом права на обов'язкову частку у спадщині.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2025 року у справі № 753/10632/22 (провадження № 61-17648св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125556473>.

9.6. Про умови залучення особи до участі у справі як правонаступника

Обов'язковою умовою для залучення міської ради до участі у справі як правонаступника позивача є наявність судового рішення про визнання відумерлою спадщини, що відкрилася після смерті позивача, передумовою для ухвалення якого стала наявність у позивача майна в межах території відповідної громади і відсутність інших спадкоємців.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 2-554/10 (провадження № 61-13080св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125191906>.

9.7. Щодо перебігу позовної давності у спадкових справах

Факт неотримання позивачем свідоцтва про право на спадщину та відсутність у законодавстві обмеження строку, протягом якого спадкоємець має оформити свої спадкові права, не свідчить про незастосування позовної давності до таких вимог. Видача свідоцтва про право на спадщину іншому спадкоємцю або особі, яка не є спадкоємцем, порушує права інших осіб, які мають право на спадщину.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2025 року у справі № 367/3618/21 (провадження № 61-13513ск24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673561>.

9.8. Щодо пропуску позовної давності на звернення стягнення на спадкове майно

Строк пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців не є тотожним позовній давності. Дотримання кредитором строків, визначених ст. 1281 ЦК України, не свідчить про дотримання ним позовної давності на звернення до суду з вимогами до спадкоємців про звернення стягнення на спадкове майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2025 року у справі № 643/3232/19 (провадження № 61-8051св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126054444>.

9.9. Про неналежного позивача у справах про визнання заповіту недійсним

Якщо позивач не входить до кола спадкоємців, які прийняли спадщину, вона не є особою, за позовом якої можна надавати оцінку законності складеного заповіту, оскільки її права порушено не було.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2025 року у справі № 495/1174/20 (провадження № 61-10192св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125985922>.

9.10. Щодо визначення додаткового строку для прийняття спадщини через необґрунтованість поважності причин пропуску

Карантинні обмеження та перебування за кордоном не є поважними причинами для визначення додаткового строку для прийняття спадщини, якщо спадкоємець мав можливість подати заяву через консульські установи, поштою або електронним повідомленням. Поважними причинами пропуску строку є лише ті, що пов'язані з об'єктивними, непереборними та істотними труднощами для спадкоємця на вчинення дій щодо прийняття спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 березня 2025 року у справі № 522/18483/21 (провадження № 61-8382св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328423>.

9.11. Щодо спадкування страхових виплат

Відсутність реєстрації особи як внутрішньо переміщеної та її незвернення до органів Фонду соціального страхування на підконтрольній Україні території не є підставою для невиплати страхових платежів. Припинення страхових виплат за життя спадкодавця з підстав, не передбачених законом, не зумовлює припинення

вже призначених страхових виплат і не позбавляє спадкоємців можливості спадкувати право на їх отримання. Немоżliвість отримання свідоцтва про право на спадщину через відсутність документального підтвердження розміру невикладених страхових сум не перешкоджає спадкоємцю звертатися до суду за захистом своїх прав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 березня 2025 року у справі № 183/5694/22 (провадження № 61-11124св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126289830>.

9.12. Щодо нікчемності заповіту через присутність близького родича спадкоємця як свідка

Заповіт є нікчемним, якщо його посвідчено за присутності свідка, який є близьким родичем спадкоємця за заповітом. Порушення вимог щодо форми заповіту через участь близького родича спадкоємця як свідка є підставою для визнання заповіту нікчемним та застосування наслідків нікчемності шляхом скасування відповідного запису у Спадковому реєстрі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 752/4458/23 (провадження № 61-1926св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127077347>.

9.13. Щодо оскарження постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії

Право на оскарження нотаріальної дії може бути реалізоване лише у випадку, якщо таке звернення може привести до відновлення порушеного права або інтересу без необхідності дослідження правомірності дій інших осіб. У разі наявності спору про право на спадкове майно між спадкоємцями скасування постанови нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії не є ефективним способом захисту прав, захист прав має здійснюватися шляхом подання позову по суті спірних правовідносин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 квітня 2025 року у справі № 331/2113/23 (провадження № 61-1124св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126803025>.

9.14. Щодо підстав для визнання недійсним заповіту через неспроможність розуміти значення своїх дій

Для визнання заповіту недійсним на підставі ст. 225 ЦК України необхідно довести абсолютну неспроможність особи в момент складання заповіту розуміти значення

своїх дій та/або керувати ними. Наявність тяжкого захворювання у заповідача не є безумовною підставою для визнання заповіту недійсним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 квітня 2025 року у справі № 388/97/20 (провадження № 61-10092св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126874078>.

9.15. Щодо обов'язку спадкоємців відшкодувати витрати на поховання спадкодавця

Обов'язок відшкодувати витрати на поховання спадкодавця не входить до складу спадщини, а виникає як недоговірне зобов'язання. Кредитором у такому зобов'язанні є особа, яка понесла витрати, а боржником – спадкоємець, що прийняв спадщину. Малолітній спадкоємець, який прийняв спадщину через законного представника, зобов'язаний відшкодувати такі витрати на загальних підставах.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 травня 2025 року у справі № 331/727/24 (провадження № 61-3656св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127788469>.

9.16. Щодо спадкування права на банківський вклад у разі наявності заповідального розпорядження

Право на вклад входить до складу спадщини незалежно від способу розпорядження ним (заповіт чи заповідальне розпорядження банку). Якщо особа, вказана в розпорядженні банку, не прийняла спадщину або відмовилася від її прийняття, то спадкування права на вклад здійснюється спадкоємцем за законом, який прийняв спадщину. Сама по собі вказівка особи в заповідальному розпорядженні банку не свідчить про прийняття такою особою спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 червня 2025 року у справі № 201/14368/15 (провадження № 61-2344сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128346949>.

9.17. Щодо визначення розміру обов'язкової частки у спадщині за наявності заповіту

При визначенні розміру обов'язкової частки у спадщині враховуються лише спадкоємці, які є живими на час відкриття спадщини. Якщо один із спадкоємців першої черги помер до відкриття спадщини, він не враховується при визначенні розміру обов'язкової частки. Розмір обов'язкової частки становить половину частки, яка належала б непрацездатному спадкоємцю при спадкуванні за законом з урахуванням лише живих на момент відкриття спадщини спадкоємців першої черги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 484/3855/23 (провадження № 61-9491св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128595334>.

9.18. Щодо визнання права на спадщину через спростування презумпції спільної сумісної власності подружжя

Реєстрація права власності на будинок, набутий під час шлюбу, лише за одним із подружжя не припиняє права власності іншого з подружжя на 1/2 частку в такому майні, а також не впливає на право спадкування цієї частки спадкоємцями після смерті другого з подружжя. Спадкоємці, які фактично вступили у володіння спадщиною, вважаються такими, що прийняли спадщину, і мають право на оформлення спадкових прав незалежно від часу, що минув після відкриття спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 липня 2025 року у справі № 456/3974/22 (провадження № 61-9606св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129113592>.

9.19. Щодо вимоги про визнання недійсним нікчемного заповіту як неналежного способу захисту

Визнання недійсним нікчемного правочину чи встановлення нікчемності правочину не є належними способами захисту права чи інтересу. За наявності спору щодо правових наслідків недійсності правочину, який одна зі сторін чи інша заінтересована особа вважає нікчемним, суд перевіряє відповідні доводи та в мотивувальній частині судового рішення, застосувавши відповідні положення норм матеріального права, підтверджує чи спростовує обставину нікчемності правочину. Непідписання заповіту заповідачем свідчить про порушення вимог щодо його форми, що тягне за собою нікчемність заповіту відповідно до ч. 1 ст. 1257 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 липня 2025 року у справі № 570/2752/23 (провадження № 61-7196св25) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129113621>.

9.20. Щодо правонаступництва за договором довічного утримання в разі смерті набувача

У разі смерті набувача за договором довічного утримання раніше за відчужувача виникає правонаступництво щодо майна і обов'язків за договором. Якщо спадкоємець прийняв спадщину після смерті набувача, подавши відповідну заяву, до нього переходять права на майно та обов'язки за договором довічного утримання. При цьому, якщо відчужувач за життя не заявляв про неналежне виконання умов договору й не звертався до суду щодо його розірвання, немає підстав вважати договір невиконаним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2025 року у справі № 336/13057/23 (провадження № 61-4001св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129213112>.

9.21. Щодо застосування позовної давності у спрах про визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину

Пропуск позовної давності для оскарження договору дарування майна зі складу спадщини є підставою для відмови в позові. Неотримання спадкоємцем свідоцтва про право на спадщину та відсутність законодавчо визначеного строку для оформлення спадкових прав не впливає на виникнення права на позов. Перебіг позовної давності починається з моменту, коли спадкоємець довідався або міг довідатися про порушення свого права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 серпня 2025 року у справі № 752/16706/20 (провадження № 61-5574св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129719532>.

9.22. Про вимоги третьої особи щодо витрат на утримання спадкодавця та право спадкоємця на отримання спадщини

Звернення третьої особи із заявою про відшкодування витрат на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця не впливає на право спадкоємця отримати свідоцтво про право на спадщину, оскільки таке відшкодування здійснюється в межах вартості успадкованого майна. Рішення суду про встановлення факту родинних відносин, що набрало законної сили, є обов'язковим для всіх органів, включаючи нотаріуса, при вирішенні питання про видачу свідоцтва про право на спадщину.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 серпня 2025 року у справі № 188/232/23 (провадження № 61-7234св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129778594>.

9.23. Про відмову від спадщини та оспорування такої відмови

Якщо спадкоємець добровільно відмовився від прийняття спадщини шляхом подання нотаріально посвідченої заяви та своєю поведінкою підтвердив цю відмову (участь у судовому процесі щодо визнання права власності за іншим спадкоємцем без заперечень), то подальше оспорування такої відмови суперечить доктрині *venire contra factum proprium* (заборони суперечливої поведінки). Така особа втрачає право на оспорування набуття права власності іншим спадкоємцем, оскільки її поведінка не відповідає принципу добросовісності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 серпня 2025 року у справі № 496/4088/21 (провадження № 61-11866св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129892710>.

9.24. Про момент припинення шлюбу при розірванні судом та його вплив на спадкові права

У разі розірвання шлюбу судом шлюб припиняється в день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу, незалежно від реєстрації розірвання шлюбу в органах РАЦС. Особа, шлюб з якою було розірвано за рішенням суду, що набрало законної сили до моменту відкриття спадщини, не входить до кола спадкоємців першої черги за законом, як той із подружжя, хто пережив спадкодавця, оскільки на момент відкриття спадщини не перебувала в шлюбі зі спадкодавцем.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 758/2359/18 (провадження № 61-9881св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130598020>.

9.25. Про перехід зобов'язань щодо відновлення нерухомого майна до спадкоємців

Зобов'язання спадкодавця вчинити дії щодо відновлення нерухомого майна до становища, яке існувало до його пошкодження, не припиняється внаслідок його смерті й переходить до його спадкоємців.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 711/7955/14 (провадження № 61-9269св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130533096>.

9.26. Про набуття права власності на квартиру членом ЖБК та правові наслідки відсутності спадкоємців

Член житлово-будівельного кооперативу, який повністю вніс свій пайовий внесок за квартиру до 2013 року, набуває право власності на це майно незалежно від державної реєстрації такого права. У разі відсутності спадкоємців за законом та заповітом таку квартиру може бути визнано відумерлою спадщиною.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2025 року у справі № 201/1512/22 (провадження № 61-13936св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067403>.

9.27. Щодо переходу права на обов'язкову частку у спадщині в разі смерті особи до відкриття спадщини

У разі смерті особи, яка б мала право на обов'язкову частку у спадщині, до відкриття спадщини за заповітом, таке право не спадкується та не переходить до спадкоємців

такої особи. Правила спадкування за правом представлення (спадкування за законом) не стосуються права на обов'язкову частку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 жовтня 2025 року у справі № 686/936/22 (провадження № 61-3647сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131357635>.

9.28. Щодо солідарної відповідальності спадкоємців за боргами спадкодавця

Солідарна відповідальність виникає лише у випадках, прямо визначених законом або договором, зокрема в разі неподільності предмета зобов'язання. Законодавством не встановлено солідарної відповідальності спадкоємців за боргами спадкодавця. Кожен спадкоємець відповідає перед кредитором у межах своєї частки у спадщині, тому стягнення боргу здійснюється з кожного спадкоємця пропорційно його спадковій частці.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 листопада 2025 року у справі № 444/1177/20 (провадження № 61-5762св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131713286>.

9.29. Щодо права спадкоємця, який не є учасником виконавчого провадження, на звернення до суду з позовом про зняття арешту з майна

Спадкоємець, який не є стороною виконавчого провадження, у якому накладено арешт на майно, має право звернутися до суду з позовом про зняття арешту з такого майна, незалежно від стадії оформлення документів про право на спадщину. Процесуально належним способом захисту є позов, а не скарга на дії виконавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 756/12092/24 (провадження № 61-6543св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131791809>.

9.30. Щодо застосування норм про нікчемність до правочинів, укладених за ЦК УРСР 1963 року

Норми чинного ЦК України щодо нікчемності правочинів не застосовуються до угод, укладених до набрання ним чинності. За ЦК УРСР 1963 року конструкція нікчемного правочину була відсутня, тому угода могла бути визнана недійсною виключно судовим рішенням. Відмова нотаріуса у вчиненні нотаріальної дії через невідповідність правовстановлюючого документа радянського періоду сучасним вимогам законодавства є неправомірною.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 523/16628/23 (провадження № 61-6602св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852791>.

9.31. Про успадкування частки учасника в статутному капіталі товариства

Частка учасника в статутному капіталі товариства є складовою спадкового майна і успадковується спадкоємцями в повному обсязі, якщо відсутні достовірні докази виключення учасника, зменшення статутного капіталу або ліквідації товариства. Товариство зобов'язане надати спадкоємцям інформацію про розмір частки для оформлення спадкових прав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 554/1904/22 (провадження № 61-15881св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852916>.

9.32. Щодо недійсності заповіту через його підписання іншою особою без дотримання процедури оформлення

Заповіт визнається недійсним, якщо встановлено, що він не підписаний власноручно заповідачем, а підпис виконаний іншою особою, при цьому відсутній посвідчувальний напис про причини неможливості особистого підписання. Заповіт також є недійсним, якщо заповідач не володів мовою, якою складено документ, на рівні, достатньому для розуміння його змісту, а нотаріус не забезпечив переклад тексту заповіту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 грудня 2025 року у справі № 299/352/20 (провадження № 61-8551св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132279042>.

9.33. Щодо спадкових прав без підтвердження батьківства

Встановлення батьківства регулюється законом, чинним на момент народження дитини, для народжених до 01.01.2004 застосовується КпШС України. Для набуття спадкових прав необхідне юридичне підтвердження походження – актовий запис або рішення суду; інші факти (зміна імені, проживання, виховання, свідчення) є недостатніми. Якщо в актовому записі батьком зазначено іншу особу, вимоги про визнання батьківства підлягають розгляду разом із вимогами про виключення таких відомостей.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2025 року у справі № 524/8992/24 (провадження № 61-7706св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132611164>.

9.34. Щодо права спадкоємця на витребування прибудови, зареєстрованої на підставі недостовірних документів

Якщо об'єкт самочинного будівництва фактично є прибудовою до квартири спадкодавця, зареєстрованою іншою особою на підставі недостовірних документів

після смерті власника, спадкоємець має право на витребування цього об'єкта з незаконного володіння. Подальше відчуження такого майна не перешкоджає його витребуванню від добросовісного набувача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2025 року у справі № 522/5186/19 (провадження № 61-17114св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132590289>.

10. Спори, пов'язані з відшкодуванням шкоди

10.1. Щодо відшкодування шкоди у разі звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності, тобто з nereабілітуючих підстав, не належить до випадків, коли виникає право на відшкодування шкоди.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 січня 2025 року у справі № 454/3922/18 (провадження № 61-15070св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124833661>.

10.2. Щодо меж відшкодування моральної шкоди за час незаконного перебування під слідством чи судом

Межі відшкодування моральної шкоди за час незаконного перебування під слідством чи судом визначає суд з урахуванням мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на момент відшкодування, за кожен місяць перебування під слідством чи судом. Законодавством України передбачено лише мінімальний розмір для визначення моральної шкоди без встановлення граничного ліміту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2025 року у справі № 166/789/24 (провадження № 61-14883св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125639294>.

10.3. Про відшкодування шкоди, спричиненої військовим вторгненням російської федерації

Особа, якій завдано збитків, має право на їх відшкодування в повному обсязі, якщо інше не передбачено законом або договором. Водночас держава має позитивні обов'язки, визначені Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, щодо забезпечення ефективного захисту прав, зокрема в аспекті відшкодування майнової шкоди. У випадку збройної агресії рф проти України держава Україна в особі Кабінету Міністрів України реалізувала свій позитивний матеріальний

обов'язок щодо визначення правил, спрямованих на відновлення прав потерпілих унаслідок, зокрема, загибелі цивільних осіб, пошкодження майна через збройну агресію рф.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2025 року у справі № 757/13711/22 (провадження № 61-13731св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673562>.

10.4. Щодо належного відповідача у справі про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю працівника на виробництві

У спорах про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю працівника на виробництві внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки, належним відповідачем є роботодавець, з яким потерпілий перебував у трудових відносинах та який на відповідній правовій підставі (договір оренди) володів транспортними засобами (механізмами), що є джерелом підвищеної небезпеки, а не інше підприємство, на території якого стався нещасний випадок і яке є власником джерела підвищеної небезпеки. Пред'явлення позову до неналежного відповідача (власника об'єкта, а не орендаря, який фактично здійснював діяльність, пов'язану з джерелом підвищеної небезпеки), є самостійною підставою для відмови в задоволенні позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 квітня 2025 року у справі № 215/2755/24 (провадження № 61-1872св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126538544>.

10.5. Щодо різних механізмів компенсації за зруйноване внаслідок збройної агресії житло до та після 24 лютого 2022 року

Грошова компенсація за житло, зруйноване внаслідок збройної агресії рф до 24.02.2022 року, виплачується в межах встановленого Порядком № 947 максимального розміру 300 000,00 грн. Розробка інших механізмів компенсації за пошкодження майна після 24.02.2022 не є дискримінацією, оскільки надання пільг та компенсацій окремим категоріям осіб у випадках, передбачених законом, не вважається дискримінацією.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 202/3809/22 (провадження № 61-14156св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128626856>.

10.6. Щодо порядку відшкодування шкоди за втрачене майно внаслідок неналежного зберігання речових доказів

Шкода за втрачене майно, вилучене як речовий доказ у кримінальному провадженні підлягає відшкодуванню власнику з Державного бюджету України, а не з рахунку органу досудового розслідування, який порушив правила зберігання такого майна. У разі неповернення в повному обсязі вилучених як речові докази грошових коштів внаслідок порушення правил їх зберігання, що призвело до їх втрати, власник має право на відшкодування майнової та моральної шкоди за рахунок Державного бюджету України. При цьому держава виступає відповідачем через відповідні органи державної влади, а кошти підлягають стягненню безпосередньо з Державного бюджету України, без зазначення в резолютивній частині рішення суду відомостей про суб'єкта виконання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 521/8236/23 (провадження № 61-638св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129553851>.

10.7. Про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю батька внаслідок ДТП

Моральна шкода, завдана смертю фізичної особи внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки, відшкодовується дітям такої особи особою, яка на відповідній правовій підставі володіє об'єктом, використання якого створює підвищену небезпеку, незалежно від вини такої особи. Якщо частину моральної шкоди було відшкодовано страховою компанією в межах ліміту страхового відшкодування, решта суми підлягає стягненню з власника джерела підвищеної небезпеки.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 753/16824/18 (провадження № 61-5644св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130860277>.

10.8. Щодо відшкодування моральної шкоди, завданої диспетчером оперативно-диспетчерської служби під час прийняття виклику про надання екстреної медичної допомоги

Диспетчер оперативно-диспетчерської служби приймає рішення щодо обслуговування виклику або зобов'язаний самостійно забезпечити переадресацію виклику іншій службі через систему «Централь 103» у разі, якщо це необхідно для своєчасного надання екстреної медичної допомоги. Надання заявнику номера телефону для самостійного повторного виклику швидкої допомоги виходить за межі повноважень диспетчера та суперечить установленому порядку дій. Таке порушення може розцінюватися

як протиправна бездіяльність і бути підставою для відшкодування завданої моральної шкоди.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2025 року у справі № 761/415/24 (провадження № 61-6667св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131243870>.

10.9. Щодо відшкодування витрат, пов'язаних із лікуванням потерпілого у ДТП

Особа, яка вчинила злочин, зобов'язана відшкодувати витрати закладу охорони здоров'я на лікування потерпілого від цього злочину. Сума коштів стягується судом з обвинуваченого або особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за завдану шкоду, за позовом закладу охорони здоров'я або прокурора.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 листопада 2025 року у справі № 308/1463/19 (провадження № 61-17459св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131632792>.

10.10. Щодо відповідальності медичного закладу за неналежне надання медичних послуг

У спорах про відшкодування шкоди, завданої неналежним наданням медичної допомоги, пацієнт доводить наявність шкоди та причинно-наслідковий зв'язок, тоді як медичний заклад повинен спростовувати протиправність своїх дій і свою вину. Наявність експертного висновку про причинний зв'язок перекладає на заклад обов'язок його спростування або проведення додаткових експертиз, а вимога до пацієнта доводити вину конкретного лікаря порушує принцип справедливого розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 листопада 2025 року у справі № 761/11951/22 (провадження № 61-9125св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131885293>.

10.11. Про повернення грошового забезпечення військовослужбовця після звільнення з полону

Грошове забезпечення військовослужбовця, що виплачувалось під час його перебування у полоні законному представнику неповнолітньої дитини, після повернення військовослужбовця підлягає поверненню йому в тій частині, що не була використана на утримання спільної дитини. При цьому аліменти, які належним чином було стягнуто з такого грошового забезпечення, не є предметом повернення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 грудня 2025 року у справі № 131/191/25 (провадження № 61-12234св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132931824>.

11. Справи окремого провадження

11.1. Щодо встановлення факту смерті особи

За наявності незаперечних доказів смерті особи (результати генетичних експертиз, процесуальні документи в рамках кримінального провадження тощо) належним способом захисту є звернення до суду із заявою про встановлення факту смерті такої особи, а не про оголошення її померлою. Оголошення особи померлою здійснюється судом на підставі непрямих доказів або у зв'язку з тривалою безвісною відсутністю та ґрунтується на презумпції смерті особи, коли достеменно встановити факт смерті неможливо.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 квітня 2025 року у справі № 465/3147/22 (провадження № 61-1296св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485870>.

11.2. Щодо вимог до висновків органу опіки та піклування про призначення опікуна над недієздатною особою

Орган опіки та піклування зобов'язаний у поданні щодо призначення опікуна над недієздатною особою надати належно вмотивовані висновки про можливість здійснення такої опіки, зокрема, щодо зайнятості кандидата, взаємин із підопічним та наявності альтернативних кандидатур. В умовах воєнного стану при поданні кандидатури чоловічої статі призовного віку необхідно додатково обґрунтувати необхідність його призначення опікуном, щоб уникнути зловживань і забезпечити баланс між правом на опіку та конституційним обов'язком щодо захисту держави.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 травня 2025 року у справі № 641/7190/23 (провадження № 61-16711св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127744396>.

11.3. Щодо встановлення факту смерті, підтвердженого іноземним свідоцтвом про смерть

Наявність копії свідоцтва про смерть, виданого уповноваженим органом іноземної держави, виключає необхідність встановлення факту смерті особи в судовому порядку. Неможливість отримання оригіналу документа про смерть особи через розірвання дипломатичних відносин між державами не може бути достатньою правовою підставою для судового встановлення факту смерті такої особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 186/227/24 (провадження № 61-4806св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128653912>.

11.4. Щодо встановлення факту батьківства особи, зниклої безвісти

Факт батьківства особи, яка не перебувала в шлюбі з матір'ю дитини, встановлюється в порядку окремого провадження виключно в разі смерті такої особи або визнання її померлою. Якщо особа вважається зниклою безвісти, але немає відомостей про її смерть чи рішення суду про визнання її померлою, встановлення батьківства такої особи здійснюється шляхом подання позову про визнання батьківства в порядку позовного провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 липня 2025 року у справі № 201/1017/25 (провадження № 61-5429св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128780665>.

11.5. Щодо встановлення особи в судовому порядку для видачі документів, що посвідчують особу

Встановлення особи в судовому порядку для видачі документів, що посвідчують особу, можливе лише після проведення процедури ідентифікації та за наявності доказів неможливості встановлення особи компетентними органами в позасудовому порядку. Для звернення до суду із заявою про встановлення особи обов'язковими документами є свідоцтво про народження і документи щодо неможливості встановлення особи після проведення процедури ідентифікації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 липня 2025 року у справі № 203/2326/23 (провадження № 61-2322св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128844734>.

11.6. Щодо вимог до висновків органу опіки та піклування про призначення опікуна над недієздатною особою

Подання органу опіки та піклування про призначення другого опікуна над недієздатною особою має бути належно обґрунтованим і містити докази неможливості виконання обов'язків першим опікуном. В умовах воєнного стану під час розгляду питання про призначення опікуном військовозобов'язаної особи орган опіки повинен додатково з'ясувати доцільність такого призначення, враховуючи конституційний обов'язок захисту Вітчизни та можливість виконання функцій опікуна іншими особами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 липня 2025 року у справі № 279/3630/24 (провадження № 61-1047св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129113719>.

11.7. Щодо прийняття свідоцтв про народження, виданих рф під час воєнного стану

Свідоцтво про народження, видане компетентними органами рф під час воєнного стану та протягом шести місяців після його припинення або скасування, приймається на території України без спеціального посвідчення (консульської легалізації, проставлення апостиля тощо), якщо станом на 24.02.2022 такі документи приймалися на території України без спеціального посвідчення. За наявності належно оформленого свідоцтва про народження, виданого компетентними органами іноземної держави, відсутні підстави для встановлення факту народження в судовому порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2025 року у справі № 361/2105/24 (провадження № 61-13610св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130494670>.

11.8. Щодо госпіталізації до психіатричного стаціонару в примусовому порядку

Примусова госпіталізація особи до психіатричного закладу можлива лише за наявності об'єктивних доказів її небезпеки для себе чи оточення й необхідності лікування виключно в стаціонарних умовах. Сам лише висновок комісії лікарів-психіатрів без урахування заперечень пацієнта та за відсутності доказів реальної небезпеки не є достатньою підставою для примусової госпіталізації згідно з Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 вересня 2025 року у справі № 465/7314/24 (провадження № 61-991св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130343937>.

11.9. Щодо призначення опікуном недієздатної особи військовозобов'язаного

При вирішенні питання про призначення опікуна недієздатній особі суд повинен повно і всебічно з'ясувати всі обставини справи, дослідити докази та надати їм належну оцінку. Відмова у призначенні опікуна не може базуватися на припущеннях, а висновок про неможливість особи здійснювати повноваження опікуна має бути підтверджений належними доказами. Відсутність у законодавстві обмежень щодо призначення опікуном особи мобілізаційного віку не може бути підставою для відмови у призначенні такої особи опікуном.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 127/10853/24 (провадження № 61-4534св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130494700>.

11.10. Про критерії визнання особи недієздатною та призначення опікуна

Визнання особи недієздатною повинно базуватися на обґрунтованому висновку судово-психіатричної експертизи, що містить інформацію про динаміку психічного стану, початок захворювання, історію лікування та підтверджує наявність стійкого хронічного психічного розладу. Призначення опікуна здійснюється судом з урахуванням здатності особи виконувати опікунські обов'язки, характеру особистих відносин з підопічним, наявності родичів з переважним правом на опікунство та відповідності такого призначення інтересам підопічного.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 585/1088/24 (провадження № 61-7918св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793108>.

11.11. Щодо встановлення факту смерті військовослужбовця замість його оголошення померлим

За відсутності достовірних доказів смерті особи, коли наявні лише припущення про факт смерті фізичної особи у зв'язку з воєнними діями, належним способом захисту є звернення до суду із заявою про оголошення особи померлою, а не про встановлення факту смерті. Встановлення факту смерті можливе лише за наявності незаперечних доказів, які достовірно свідчать про смерть особи у точно визначений час та за конкретних обставин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 357/9150/24 (провадження № 61-2282св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131035120>.

11.12. Щодо порядку встановлення особи у судовому порядку при втраті документів

Звернення до суду із заявою про встановлення особи допускається лише після проходження встановленої законодавством процедури ідентифікації особи в ДМС та отримання рішення ДМС про неможливість встановлення особи після проведення такої процедури. Відсутність доказів проходження цієї процедури в досудовому порядку є підставою для відмови в задоволенні заяви про встановлення особи судом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 522/8357/23 (провадження № 61-10418св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130860278>.

11.13. Щодо встановлення факту перебування онуків на утриманні діда

Для встановлення факту перебування онуків на утриманні діда заявник повинен надати належні та допустимі докази, які підтверджують, що матеріальна допомога від утримувача була постійним і основним джерелом засобів для існування малолітніх дітей. Відсутність доказів постійного характеру допомоги та її визначального значення для забезпечення існування малолітніх дітей є підставою для відмови у встановленні юридичного факту їх перебування на утриманні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 листопада 2025 року у справі № 644/1574/23 (провадження № 61-8629св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131615695>.

11.14. Щодо відмови у праві на шлюб неповнолітнім

Суд вправі відмовити у наданні особі, яка досягла шістнадцяти років, права на шлюб з повнолітньою особою виключно за умови встановлення, що укладення такого шлюбу суперечить інтересам заявника. Неоскарження відмови самим заявником не перешкоджає апеляційному чи касаційному перегляду судових рішень, якщо скаргу подано заінтересованою особою та заявник визнав таку скаргу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 грудня 2025 року у справі № 159/125/24 (провадження № 61-8342св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132746372>.

11.15. Щодо обов'язку суду відкрити провадження у справі окремого провадження та витребувати докази за власною ініціативою

В окремому провадженні не застосовуються принципи змагальності та меж судового розгляду, у зв'язку з чим суд наділений повноваженнями самостійно витребувати необхідні докази. За наявності обґрунтованих доводів заявника про неможливість самостійного одержання доказів суд зобов'язаний відкрити провадження та вирішити питання їх витребування в межах розгляду справи. Повернення заяви про встановлення факту смерті з підстав ненадання доказів, які заявник об'єктивно не міг отримати, є проявом надмірного формалізму та порушує право на доступ до правосуддя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 грудня 2025 року у справі № 755/838/25 (провадження № 61-7773св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132431208>.

11.16. Про неможливість оголошення особи померлою без доказів вірогідної смерті під час тривалої окупації території

Оголошення фізичної особи померлою потребує наявності належних та допустимих доказів для встановлення обставин, які дозволяють суду зробити вірогідне припущення про її смерть. При відсутності безумовних доказів або наявності суперечностей у матеріалах справи, оголошення особи померлою є неможливим. Для осіб, які зникли безвісти у зв'язку з воєнними діями, застосовуються спеціальні строки – два роки після закінчення воєнних дій або шість місяців за особливих обставин справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 грудня 2025 року у справі № 205/16123/24 (провадження № 61-6220св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132931917>.

12. Застосування норм процесуального права

12.1. Про обов'язковість преюдиційних обставин для суду

Преюдиційні обставини є обов'язковими для суду, який розглядає справу, навіть у тому випадку, коли він вважає, що їх встановлено неправильно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 січня 2025 року у справі № 362/643/21 (провадження № 61-17810св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124409188>.

12.2. Про правовий статус електронної довіреності у процесуальному представництві

Законодавець передбачив у межах процесуального представництва конструкцію «довіреність в електронній формі».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 січня 2025 року у справі № 753/16269/23 (провадження № 61-8527св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124428319>.

12.3. Про судовий збір у справах про стягнення заборгованості за аліментним договором

При визначенні розміру судового збору у справах про стягнення заборгованості за договором про сплату аліментів слід враховувати, що така заборгованість має аліментний характер, оскільки виникла на підставі договору про встановлення розміру та порядку сплати аліментів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 січня 2025 року у справі № 756/572/23 (провадження № 61-6357св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124629925>.

12.4. Щодо підтвердження повноважень адвоката в судовому процесі

Адвокат здійснює свою діяльність на підставі договору про надання правничої допомоги, а його повноваження можуть підтверджуватися ордером або довіреністю. Законодавство дозволяє використовувати сам договір як документ, що посвідчує повноваження адвоката, якщо відсутні відомості про припинення або зупинення його права на адвокатську діяльність. Ордер вважається належним підтвердженням повноважень адвоката, якщо він має фізичний чи електронний підпис або якщо він є додатком до електронно підписаного документа, без потреби в додатковому підписуванні самого ордера.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2025 року у справі № 761/5870/24 (провадження № 61-5803сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124596549>.

12.5. Про право на доступ до суду, яке не є абсолютним

Нормами законодавства не передбачено вимог про відшкодування моральної шкоди, завданої поданням апеляційної скарги в іншій справі; незгода з апеляційною скаргою має бути висловлена процесуальним шляхом під час розгляду тієї справи. Право на судовий захист реалізується в межах, визначених законом, і може бути обмежене лише за легітимними, пропорційними умовами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2025 року у справі № 296/12456/23 (провадження № 61-2165сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124629926>.

12.6. Щодо звільнення від сплати судового збору

Особи, які є позивачами у справах про захист прав споживачів, не сплачують судовий збір як при поданні позовних заяв, так і при поданні заяв про вирішення процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень (зокрема щодо вирішення питання про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання), а також при апеляційному або касаційному оскарженні судових рішень, ухвалених при розгляді таких заяв.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 січня 2025 року у справі № 359/7894/24 (провадження № 61-16055св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124865912>.

12.7. Щодо юрисдикції спору про відшкодування шкоди в порядку регресу

Відшкодування шкоди в порядку регресу є вирішенням приватноправових відносин, які підлягають розгляду за правилами цивільного судочинства, адже правовідносини між сторонами не стосуються безпосередньо прийняття, проходження чи звільнення з публічної служби, не спрямовані на захист прав, свобод та інтересів особи від порушень з боку суб'єкта владних повноважень, оскільки незаконність такого звільнення вже встановлена рішеннями судів, які набрали законної сили. Сам по собі факт, що майнову шкоду завдано позивачу – суб'єкту владних повноважень – під час проходження відповідачем публічної служби, не змінює правової природи спірних відносин і не перетворює цей спір на публічно-правовий.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 січня 2025 року у справі № 953/6366/23 (провадження № 61-8554св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124937521>.

12.8. Про залишення позовної заяви без розгляду

У разі якщо після відкриття провадження у справі суд встановить, що позивач не усунув недоліки позовної заяви в установлений строк, застосовується норма ч. 13 ст. 187 ЦПК України, згідно з якою позовну заяву слід залишити без розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2025 року у справі № 642/1086/22 (провадження № 61-1941св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125124930>.

12.9. Щодо наслідків звернення до суду у спосіб, не передбачений процесуальним законодавством

Заява адвоката, подана електронною поштою з використанням електронного цифрового підпису, а не через підсистему «Електронний суд», підлягає поверненню без розгляду, оскільки такий спосіб звернення не передбачений процесуальним законодавством.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 944/6062/23 (провадження № 61-4035св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125125034>.

12.10. Щодо призначення підпису та місця його розташування в письмовому документі

Підпис особи, яка звертається з процесуальним документом до суду, підсумовує викладене вище за текстом, що тим самим унаочнює погодження з усім тим,

що в ньому наведено. Таким чином, належним виконанням вимог процесуального закону щодо підписання письмового документа є здійснення особою підпису після викладення основного тексту документа.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 лютого 2025 року у справі № 930/771/23 (провадження № 61-13478сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125558435>.

12.11. Щодо зупинення провадження у справі (надання строку для примирення)

Процесуальне рішення суду про зупинення провадження у справі у зв'язку з наданням сторонам строку для примирення оформлюється одним процесуальним актом – ухвалою, а тому не може розглядатися як два самостійних процесуальних акти – окремо щодо надання сторонам строку для примирення і щодо зупинення провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2025 року у справі № 446/2076/24 (провадження № 61-16699св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125540111>.

12.12. Щодо обов'язку суду сприяти учасникам судового процесу в реалізації ними процесуальних прав

Передчасне завершення розгляду справи за відсутності представників сторін, які не з'явилися до суду через оголошення сигналу «Повітряна тривога», порушує принципи всебічності, повноти та справедливості судового розгляду і свідчить про неналежне виконання судом обов'язку щодо забезпечення реалізації процесуальних прав учасників справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2025 року у справі № 752/8937/24 (провадження № 61-16567св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125556389>.

12.13. Про стягнення витрат на професійну правничу допомогу

Саме сторона, яка зацікавлена у відшкодуванні витрат на професійну правничу допомогу, повинна вжити необхідних заходів для їх стягнення з іншої сторони. Водночас інша сторона має право висловлювати заперечення проти таких вимог, що виключає можливість ініціативи суду щодо відшкодування витрат без відповідних дій з боку зацікавленої сторони.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 березня 2025 року у справі № 275/150/22 (провадження № 61-13766св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126020988>.

12.14. Про повноваження представника учасника справи

Відповідно до положень ЦПК України представники сторін не належать до складу учасників справи в позовному провадженні, проте наділені правом вчиняти процесуальні дії від імені особи, яку вони представляють. Процесуальні дії, зокрема, подання апеляційної скарги, а також заяв щодо усунення її недоліків, можуть бути вчинені безпосередньо стороною у справі. Отже, подання заяви про усунення недоліків апеляційної скарги особисто стороною, а не її представником не є порушенням вимог ухвали суду про залишення апеляційної скарги без руху, навіть у випадку, якщо саму скаргу було подано представником.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 760/17947/23 (провадження № 61-14882св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933077>.

12.15. Про залучення заінтересованих осіб в окремому провадженні до участі у справі

Заінтересовані особи або мають бути залучені до участі у справі в окремому провадженні за ініціативою суду, або можуть вступити у справу на власний розсуд. Таким чином, суд зобов'язаний та має право залучити таку особу, якщо її інтереси можуть бути порушені під час розгляду справи. Відмова суду розглядати заяву через незалучення заінтересованої особи є порушенням норм ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 235/1547/24 провадження № 61-15665св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125843154>.

12.16. Про заміну сторони правонаступником

Задоволення заяви про заміну сторони правонаступником суд здійснює відповідно до норм матеріального і процесуального права, які не передбачають права суду надавати на цій стадії оцінку оспорюваним правочинам, адже це буде порушувати презумпцію їх правомірності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 641/5791/15 (провадження № 61-7975св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125809175>.

12.17. Про звільнення від сплати судового збору

Звільнення заявника від сплати судового збору при зверненні з позовом на підставі закону означає його звільнення від сплати такого збору на всіх етапах процесу,

в тому числі й при поданні апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції, постановлену в порядку розділу VI ЦПК України. Процедура розгляду заяви про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, здійснюється відповідно до ст. 432 ЦПК України в межах єдиного провадження, де питання сплати судового збору вже було вирішене при поданні позову. Обов'язок сплати судового збору має бути або на всіх стадіях процесу, або відсутнім, якщо закон звільняє від сплати або не містить норм щодо його сплати.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 185/7288/21 (провадження № 61-458св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933075>.

12.18. Про юрисдикцію у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях має здійснюватися виключно в порядку, встановленому КПК України (глава 26), а не в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2025 року у справі № 442/6297/22 (провадження № 61-9563св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125948089>.

12.19. Про юрисдикцію спорів щодо визнання договору купівлі-продажу цінних паперів недійсним

Спори щодо договорів, які стосуються розпорядження корпоративними правами (акціями), належать до юрисдикції господарських судів, навіть якщо такі договори мають цивільно-правовий характер. До корпоративних спорів також відносять справи за участю учасників, які вибули зі складу юридичної особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 березня 2025 року у справі № 106/6179/13 (провадження № 61-4319св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328297>.

12.20. Про юрисдикцію спору щодо усунення перешкод міській раді в розпорядженні земельною ділянкою ФОП

Спір між міською радою та фізичною особою – підприємцем про усунення перешкод у розпорядженні земельною ділянкою і знесення кіоску, який використовується

відповідачем у підприємницькій діяльності, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2025 року у справі № 464/5445/23 (провадження № 61-137св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126182532>.

12.21. Щодо підсудності справ з іноземним елементом

Підсудність судам України є виключною в справах з іноземним елементом, якщо нерухоме майно, щодо якого виник спір, знаходиться на території України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 369/13642/17 (провадження № 61-14961св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127050236>.

12.22. Щодо зазначення мети в заяві про визнання особи безвісно відсутньою

Відсутність у заяві про визнання особи безвісно відсутньою мети, для якої необхідно визнати особу безвісно відсутньою, не є підставою для закриття провадження у справі за ст. 306 ЦПК України. У такому випадку суд має залишити заяву без руху для усунення недоліків. Якщо заявник зазначає мету у заяві чи апеляційній скарзі, суд повинен розглянути справу по суті та перевірити обґрунтованість цієї мети.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 756/7364/24 (провадження № 61-17580св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693730>.

12.23. Про залишення судом позову без розгляду

Якщо на момент відкриття провадження у справі про розірвання шлюбу в суді іноземної держави є справа зі спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, то відсутні правові підстави для розгляду цієї справи в українському суді, з урахуванням положень ст. 75 Закону України «Про міжнародне приватне право», тому суд залишає такий позов про розірвання шлюбу без розгляду на підставі п. 4 ч. 1 ст. 257 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 квітня 2025 року у справі № 766/2199/24 (провадження № 61-2575св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126569425>.

12.24. Про незалежність цивільного провадження від кримінального вироку

Відсутність вироку в кримінальній справі не є підставою для зупинення провадження в цивільній справі за умови наявності достатніх доказів для встановлення та оцінки обставин справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 квітня 2025 року у справі № 201/12587/21 (провадження № 61-2269св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126873900>.

12.25. Про повноваження судів щодо призначення експертизи та оцінки висновків експертів

У разі якщо експертна установа не наділена правом проводити певні види експертиз, суд має самостійно визначити іншу експертну установу для проведення необхідної експертизи, якщо сторони не відмовилися від її проведення і вона необхідна для правильного вирішення справи. Такий підхід відповідає принципу справедливого судового розгляду та забезпечує ефективний захист прав учасників процесу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 квітня 2025 року у справі № 704/88/19 (провадження № 61-3776св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126362741>.

12.26. Щодо оцінки доводів позивача про відсутність волевиявлення на звернення до суду першої інстанції при вирішенні питання про відкриття апеляційного провадження

Відмова у відкритті апеляційного провадження з підстав пропуску позивачем строку на апеляційне оскарження без перевірки її доводів про відсутність волевиявлення на звернення до суду з позовом є порушенням права на доступ до правосуддя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 квітня 2025 року у справі № 333/2679/22 (провадження № 61-17278св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126431572>.

12.27. Щодо юридичної сили електронного документа

Електронний документ, створений з дотриманням вимог законодавства, має таку ж юридичну силу, як і документ на паперовому носії. У разі виявлення розбіжностей між відомостями на електронних та паперових носіях пріоритетними є відомості

на паперових носіях. Оцінка електронного доказу здійснюється судом на загальних підставах відповідно до процесуального законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 199/9897/22 (провадження № 61-14436сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423074>.

12.28. Щодо обмеження ціни позову при оскарженні судових рішень у справах за скаргами на дії державного виконавця

Касаційне оскарження судових рішень у справах за скаргами на дії державного виконавця допускається незалежно від ознаки малозначності справи. У таких справах не застосовуються обмеження щодо ціни позову, які передбачені для малозначних справ, а касаційне оскарження здійснюється на загальних підставах відповідно до ч. 2 ст. 389 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 176/1715/23 (провадження № 61-13883сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423071>.

12.29. Про оцінку судом обґрунтованості доводів заявника щодо необхідності вжиття заходів забезпечення позову

Накладення арешту на заставлене майно в порядку забезпечення позову не позбавляє іпотекодержателя права на задоволення своїх вимог і не скасовує правил пріоритетності, передбачених Законом України «Про іпотеку». Такі заходи забезпечення позову спрямовані виключно на обмеження суб'єктивних прав відповідача як власника нерухомого майна щодо його можливого відчуження, але не змінюють суті іпотеки як виду забезпечення та не обмежують права іпотекодержателя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 травня 2025 року у справі № 466/2651/23 (провадження № 61-6083сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423114>.

12.30. Щодо права апеляційного оскарження судових рішень правонаступником сторони

Право апеляційного оскарження судових рішень належить правонаступнику сторони у справі, який реалізує це право саме як правонаступник, а не як особа, що не брала

участі у справі. При цьому правонаступник набуває всіх процесуальних прав та обов'язків особи, яку він замінює у процесі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 травня 2025 року у справі № 2-3680/11 (провадження № 61-13013св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127463600>.

12.31. Про повернення судового збору в разі закриття провадження у справі

У разі закриття провадження в справі через порушення юрисдикції за наявності заяви позивача про направлення справи за встановленою юрисдикцією питання про розподіл судових витрат і повернення судового збору вирішується після завершення розгляду справи компетентним судом. Передчасне вирішення питання про розподіл судових витрат до закінчення строку на подання такої заяви є неправомірним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 752/9416/23 (провадження № 61-12924св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537618>.

12.32. Про перевірку судом наявності відповідних повноважень представника для відмови від позову

Прийняття судом відмови від позову від представника без перевірки обсягу його повноважень і з'ясування дійсної волі позивача є порушенням процесуального права та підставою для скасування судового рішення. Суд зобов'язаний встановити відсутність обмежень повноважень представника на вчинення такої процесуальної дії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 463/812/22 (провадження № 61-17174св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575570>.

12.33. Щодо правових наслідків ухилення сторони від подання документів, необхідних для проведення експертизи

При неможливості проведення призначеної судом експертизи через відсутність необхідних документів суд зобов'язаний встановити, хто з учасників справи ухилився від їх надання, та відповідно до ч. 1 ст. 109 ЦПК України вирішити питання про визнання чи відмову у визнанні факту, для з'ясування якого призначалася експертиза. Невиконання судом цього обов'язку є підставою для скасування судового рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 205/682/22 (провадження № 61-16692св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575550>.

12.34 Щодо визначення юрисдикції у спрах щодо відшкодування шкоди працівником, який не є посадовою особою акціонерного товариства

Спір між акціонерним товариством і керівником його структурного підрозділу щодо відшкодування збитків підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, якщо такий керівник не є посадовою особою товариства в розумінні Закону України «Про акціонерні товариства».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 травня 2025 року у справі № 569/14960/24 (провадження № 61-76св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127190061>.

12.35. Щодо юрисдикційності вимог з вирішення питань стосовно земельної ділянки, які заявлені прокурором в інтересах держави до юридичної особи

Позовні вимоги у справі про витребування земельної ділянки та скасування рішення про державну реєстрацію права оренди, заявлені прокурором в інтересах органу місцевого самоврядування до юридичної особи, є земельним спором між територіальною громадою та юридичною особою, який належить до господарської юрисдикції, що виключає розгляд справи в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 травня 2025 року у справі № 205/1876/23 (провадження № 61-2233св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127463652>.

12.36. Щодо юрисдикції спорів про витребування земельної ділянки територіальною громадою від юридичної особи

Спір між асоційованим членом житлово-будівельного кооперативу та кооперативом щодо повернення пайового внеску є корпоративним, оскільки пов'язаний з майновою участю члена кооперативу в його діяльності та регулюється статутом кооперативу. Такий спір не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, а має розглядатися за правилами господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 травня 2025 року у справі № 201/9400/22 (провадження № 61-11651св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537118>.

12.37. Про відсутність підстав для зупинення провадження в цивільній справі на стадії досудового розслідування кримінального провадження

Перебування справи на стадії досудового розслідування не є підставою для зупинення провадження в цивільній справі на підставі п. 6 ч. 1 ст. 251 ЦПК України до набрання законної сили судовим рішенням у кримінальному провадженні. Підставою для зупинення провадження у справі за п. 6 ч. 1 ст. 251 ЦПК України є наявність іншої справи, що розглядається в судовому порядку, а не перебуває на стадії досудового розслідування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 червня 2025 року у справі № 943/242/22 (провадження № 61-17403сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127900970>.

12.38. Щодо поновлення строку на апеляційне оскарження після спливу одного року

Сплив річного строку з дня складання повного тексту судового рішення є підставою для відмови у відкритті апеляційного провадження незалежно від причин пропуску строку на апеляційне оскарження, крім випадків подання апеляційної скарги особою, не повідомленою про розгляд справи або не залученою до участі в ній, якщо суд ухвалив рішення про її права та обов'язки, або пропуску строку внаслідок обставин непереборної сили. При цьому особа, не повідомлена про розгляд справи, – це особа, яка не знала і не могла знати про наявність судового провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 308/22077/13 (провадження № 61-5638св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457077>.

12.39. Про критерії тотожності позовів при закритті провадження у справі

Для визнання позовів тотожними та закриття провадження у справі необхідна одночасна наявність трьох елементів: тотожність сторін, підстав та предмета спору. Відсутність тотожності хоча б одного з елементів унеможливорює закриття провадження за п. 3 ч. 1 ст. 255 ЦПК України. При оцінці тотожності позовів суд зобов'язаний детально досліджувати фактичні підстави позову, їх правове обґрунтування та точні характеристики предмета спору.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 161/8939/23 (провадження № 61-8551св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457100>.

12.40. Щодо заміни померлого боржника його правонаступниками у виконавчому листі

Заміна померлого боржника на його правонаступників у виконавчому листі до відкриття виконавчого провадження здійснюється на підставі ч. 5 ст. 442 ЦПК України та не потребує відновлення закінченого виконавчого провадження. При цьому обов'язковою умовою є допустимість правонаступництва у спірних правовідносинах і встановлення кола спадкоємців померлого боржника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 295/16037/14 (провадження № 61-4862св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128685677>.

12.41. Про правовий статус присяжних у системі правосуддя та розмежування судових юрисдикцій щодо спорів за їх участю

Спір щодо встановлення факту перебування у трудових відносинах присяжного та зобов'язання внести виправлення в дату початку трудових відносин є публічно-правовим і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, оскільки присяжний має особливий статус, передбачений Конституцією України, а спори щодо реалізації права на проходження публічної служби розглядаються адміністративними судами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 липня 2025 року у справі № 523/719/23 (провадження № 61-12211св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128780603>

12.42. Щодо права в особи, яка досягла 14 років, на апеляційне оскарження судового рішення у справі про позбавлення батьківських прав

Дитина, яка досягла 14 років, але не була залучена як сторона або третя особа у справі про позбавлення батьківських прав і не пред'являла самостійного позову, не має права на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції, оскільки таке рішення не вирішує питання про її права, свободи, інтереси та обов'язки в розумінні ст. 352 ЦПК України. Інтереси дитини забезпечуються через можливість висловлення нею своєї думки під час розгляду справи й право на самостійне звернення до суду відповідно до ст. 165 СК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 липня 2025 року у справі № 462/7163/23 (провадження № 61-334св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129277867>.

12.43. Про обтяження нерухомого майна особи, не залученої до участі у справі

Забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно допускається виключно щодо майна, яке належить відповідачу у справі. Накладення арешту на майно третьої особи, яка не є стороною у справі, є неправомірним та порушує принципи цивільного судочинства. Подальше залучення власника майна до участі у справі як третьої особи не легітимізує накладення арешту на його майно, оскільки третя особа не є стороною у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2025 року у справі № 752/22157/20 (провадження № 61-4734св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129213145>.

12.44. Щодо умов застосування забезпечувальних заходів та допустимість одночасного арешту майна і коштів

Грошові кошти є різновидом майна відповідно до глави 13 ЦК України, тому одночасне накладення арешту на рухоме, нерухоме майно та грошові кошти в межах суми позову не є подвійним забезпеченням позову. Такий захід забезпечення позову є обґрунтованим за наявності реальної загрози невиконання або утруднення виконання можливого рішення суду про задоволення позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 серпня 2025 року у справі № 759/22148/24 (провадження № 61-5613св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129582421>.

12.45. Щодо виходу суду апеляційної інстанції за межі апеляційної скарги

Скасування судом апеляційної інстанції рішення суду першої інстанції та відмова в задоволенні позову з підстав, які не були предметом апеляційного оскарження, є порушенням норм процесуального права, оскільки суд апеляційної інстанції переглядає справу та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції виключно в межах доводів та вимог апеляційної скарги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 серпня 2025 року у справі № 940/296/24 (провадження № 61-893св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129526483>.

12.46. Щодо неправомірності залучення нового власника майна як правонаступника на стадії апеляції

Укладення договору купівлі-продажу спірного майна не є підставою для залучення нового власника до участі у справі як правонаступника відповідача за ст. 55

ЦПК України. Залучення на стадії апеляційного розгляду особи, яка стала власником спірного майна під час розгляду справи в суді першої інстанції, є недопустимим, оскільки позбавляє її можливості повноцінно реалізувати свої процесуальні права, що можливо лише в суді першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 645/668/20 (провадження № 61-13164св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129582427>.

12.47. Про юрисдикцію спору за позовом адвоката про оскарження дій Уповноваженої особи ФГВФО щодо ненадання відповіді на адвокатський запит, поданий у зв'язку з наданням правової допомоги юридичній особі у судовій справі

Спір, що виникає у зв'язку з ненаданням відповіді на адвокатський запит, поданий адвокатом у межах надання професійної правничої допомоги юридичній особі в господарській справі, підлягає вирішенню за правилами господарського судочинства, оскільки отримання запитуваної інформації є складовою належного виконання адвокатом своїх договірних зобов'язань та реалізації прав клієнта у господарській справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 757/9390/24 (провадження № 61-14139св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129611578>.

12.48. Щодо закриття апеляційного провадження через невідновлення втраченого судового провадження

Апеляційний суд не має повноважень закривати апеляційне провадження з підстави неможливості відновлення втраченого судового провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 2-1938/07 (провадження № 61-3017св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129611572>.

12.49. Щодо юрисдикції майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство (з 21 жовтня 2019 року)

Якщо стороною у справі є боржник, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, суд за заявою учасника справи або з власної ініціативи невідкладно передає матеріали справи до господарського суду, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, без закриття провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 серпня 2025 року у справі № 522/15351/20 (провадження № 61-15792св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129582428>.

12.50. Про юрисдикцію спорів щодо стягнення аліментів, обтяжених іноземним елементом

При розгляді справи про зміну способу стягнення аліментів, якщо стягувач (дитина) постійно проживає в іншій державі, суд повинен першочергово встановити наявність міжнародної юрисдикції відповідно до положень міжнародних договорів, зокрема Конвенції про міжнародне стягнення аліментів. Якщо рішення про стягнення аліментів вже прийнято в державі постійного проживання стягувача, провадження щодо зміни такого рішення не може бути порушено в іншій державі, доки стягувач продовжує проживати в державі первинного рішення, за винятком випадків, прямо передбачених Конвенцією.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 серпня 2025 року у справі № 522/22628/23 (провадження № 61-5866св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129836116>.

12.51. Про правомірність судового розгляду спору щодо договору між директором як фізичною особою та компанією, яку він очолює

Директор юридичної особи при укладенні договору від імені юридичної особи виступає не як фізична особа, а як орган юридичної особи, тобто є її частиною. Органи юридичної особи у цивільному праві не визнаються учасниками цивільних відносин. Тому укладення договору між фізичною особою (позикодавцем) і юридичною особою (позичальником), від імені якої договір підписаний цією ж фізичною особою як директором, не свідчить про відсутність предмета спору та не є підставою для закриття провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 вересня 2025 року у справі № 187/173/25 (провадження № 61-8799св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130138291>.

12.52. Щодо визначення юрисдикції у спрах про стягнення безпідставно набутих коштів, перерахованих до державного бюджету України

Спори про стягнення безпідставно набутих грошових коштів, що ґрунтуються на ст. 1212 ЦК України, належать до цивільної юрисдикції, незалежно від того, що такі кошти були перераховані до державного бюджету внаслідок протиправних дій державного виконавця. При цьому оскарження дій / рішень державного виконавця здійснюється в порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 вересня 2025 року у справі № 757/32530/24 (провадження № 61-3295св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130097372>.

12.53. Про правонаступництво у справах про розірвання спадкового договору після смерті відчужувача

У разі смерті відчужувача, який за життя подав позов про розірвання спадкового договору, спірні правовідносини допускають процесуальне правонаступництво, і суд зобов'язаний залучити спадкоємців як правонаступників до участі у справі, хоча самостійно ініціювати такий позов спадкоємці не мають права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2025 року у справі № 456/3467/21 (провадження № 61-1104св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130158199>.

12.54. Щодо обов'язкової участі присяжних у справах про встановлення опіки над недієздатними особами

Вимоги про встановлення опіки, призначення опікуна чи співопікуна, заміну опікуна або співопікуна чи звільнення від повноважень опікуна, які вирішуються після вирішення вимоги про визнання фізичної особи недієздатною в іншому судовому процесі, підлягають розгляду судом першої інстанції у складі одного судді і двох присяжних, оскільки є продовженням процедури визнання особи недієздатною та потребують такого ж рівня процесуальних гарантій.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 вересня 2025 року у справі № 727/5306/24 (провадження № 61-13213сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793152>.

12.55. Про межі дискреційних повноважень суду щодо поновлення строку на оскарження

Строк на апеляційне оскарження рішення суду для прокурора, який діє як представник держави в особі органу місцевого самоврядування, обчислюється з дати отримання судового рішення безпосередньо органом місцевого самоврядування як відповідачем у справі, а не з моменту виявлення прокурором такого рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 174/803/23 (провадження № 61-8281св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130533097>.

12.56. Щодо процесуального обов'язку апеляційного суду самостійно вирішувати питання про повернення апеляційної скарги

Ухвала суду про повернення відзиву на позовну заяву не підлягає окремому апеляційному оскарженню, оскільки не входить до переліку ухвал, визначених у ч. 1 ст. 353 ЦПК України. У разі подання апеляційної скарги безпосередньо до апеляційного суду на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду, саме апеляційний суд, а не суд першої інстанції, повинен вирішувати питання щодо її повернення заявнику.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 643/9538/24 (провадження № 61-7067св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130533088>.

12.57. Щодо обов'язку суду забезпечити проведення судової експертизи

Суд, який призначив судову почеркознавчу експертизу, зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів для забезпечення її проведення, включаючи своєчасне поновлення провадження та розгляд клопотання експерта про надання додаткових матеріалів. Невиконання цих процесуальних дій є істотним порушенням, що перешкоджає встановленню фактичних обставин справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 638/15470/16 (провадження № 61-4987св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130494708>.

12.58. Щодо відсутності обов'язку залучення всіх спадкоємців до справи про звільнення майна з-під арешту

При розгляді позову про звільнення майна з-під арешту не є обов'язковим залучення всіх спадкоємців померлого власника майна, оскільки звільнення майна з-під арешту не впливає на спадкові права та обов'язки спадкоємців, обсяг спадкової маси, арешт є лише тимчасовим обмеженням права власності. Процес зняття арешту може бути продовжений як кожним спадкоємцем окремо, так і всіма разом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 вересня 2025 року у справі № 344/7040/18 (провадження № 61-5336св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130494725>.

12.59. Щодо неможливості розгляду позову, пред'явленого до померлої особи

Пред'явлення позову до померлої особи є підставою для закриття провадження у справі, оскільки цивільна правосуб'єктність фізичної особи припиняється у момент її смерті.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 204/14098/23 (провадження № 61-8887св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793070>.

12.60. Про неможливість використання мирової угоди для обходу переважного права орендаря на купівлю земельної ділянки сільськогосподарського призначення

Мирова угода, за умовами якої відбувається передача земельної ділянки сільськогосподарського призначення в рахунок погашення боргу за договором позики, не може використовуватися для обходу переважного права орендаря на купівлю такої земельної ділянки. Якщо за своєю суттю мирова угода кваліфікується як нетипова купівля-продаж, на неї поширюються імперативні вимоги земельного законодавства щодо порядку відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, включаючи дотримання переважного права орендаря.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 жовтня 2025 року у справі № 376/2362/24 (провадження № 61-8200св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793196>.

12.61. Щодо відмови у відкритті апеляційного провадження на підставі ч. 5 ст. 370 ЦПК України

Відмова у відкритті провадження за апеляційною скаргою на підставі ч. 5 ст. 370 ЦПК України можлива лише у випадку, якщо доводи такої скарги вже були предметом розгляду суду під час апеляційного розгляду справи за апеляційною скаргою іншої особи. Якщо доводи апеляційних скарг різняться та не є тотожними, відмова у відкритті апеляційного провадження є неправомірною і порушує право особи на апеляційне оскарження як складову права на справедливий суд.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 жовтня 2025 року у справі № 336/4042/24 (провадження № 61-6234св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130922803>.

12.62. Про межі перегляду справи апеляційним судом

Апеляційний суд переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції не може виходити за межі доводів апеляційної скарги, якщо відсутні підстави, передбачені ч. 4 ст. 367 ЦПК України. Апеляційний суд не вправі скасовувати рішення суду першої інстанції з підстав, які не були зазначені в апеляційній скарзі та не були предметом розгляду в суді першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 жовтня 2025 року у справі № 757/7578/24 (провадження № 61-93св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131425979>.

12.63. Щодо розмежування юрисдикції в спорах щодо оскарження рішень державних реєстраторів, що впливають на майнові права

Спір щодо оскарження наказу Міністерства юстиції України про скасування рішень державного реєстратора про реєстрацію права власності на нерухоме майно підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки позовні вимоги спрямовані на поновлення порушеного цивільного (майнового) права – права власності на нерухоме майно. Участь у спорі суб'єкта владних повноважень не змінює правової природи спірних правовідносин і не робить цей спір публічно-правовим, якщо вимоги не стосуються захисту прав у сфері публічно-правових відносин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2025 року у справі № 367/9537/24 (провадження № 61-688св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131096910>.

12.64. Про неможливість процесуального правонаступництва у справах про скасування усиновлення

Скасування усиновлення є особистим немайновим правом, яке не входить до складу спадщини. Процесуальне правонаступництво можливе лише при переході матеріальних прав від однієї особи до іншої, а оскільки скасування усиновлення припиняє особисті та майнові права й обов'язки між дитиною та її усиновлювачами і відновлює права й обов'язки між дитиною та її батьками чи родичами за походженням, такі правовідносини не допускають правонаступництва.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 листопада 2025 року у справі № 2-2594/2006 (провадження № 61-9745св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131648761>.

12.65. Про можливість застосування наслідків ухилення від експертизи лише після її призначення

Наслідки ухилення учасника справи від участі в експертизі, передбачені ст. 109 ЦПК України, можуть бути застосовані лише після постановлення ухвали про призначення експертизи та встановлення факту реального ухилення особи від її проведення, тому застосування цих норм без призначення експертизи є передчасним і юридично необґрунтованим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 346/5502/22 (провадження № 61-10976св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131822096>.

12.66. Про обов'язковість повідомлення сторін при розгляді апеляційної скарги у справах про стягнення аліментів з невизначеною ціною позову

Розгляд апеляційної скарги у справах про стягнення аліментів без визначеної ціни позову не може здійснюватися без повідомлення учасників справи. Апеляційний суд вправі застосувати спрощене позовне провадження без виклику сторін лише після належного визначення ціни позову та перевірки, що вона не перевищує встановлені ЦПК України межі. У випадку невизначеної ціни позову сторони у справі повинні бути повідомлені про дату, час і місце розгляду справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 523/18770/23 (провадження № 61-6756св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852852>.

12.67. Щодо статусу районних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки

Районні територіальні центри комплектування та соціальної підтримки є відокремленими підрозділами та не мають статусу юридичних осіб. Філії і представництва без статусу юридичної особи не мають цивільної процесуальної дієздатності й не можуть бути стороною у цивільному процесі. Тому справи, в яких відповідачем зазначено таку філію чи представництво, не підлягають розгляду, оскільки відсутня належна сторона, а отже неможливо вирішити цивільний спір.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 524/7691/23 (провадження № 61-8386св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852834>.

12.68. Про розмежування стадій прийняття та розгляду заяви про перегляд заочного рішення

На етапі вирішення питання про прийняття заяви про перегляд заочного рішення суд першої інстанції перевіряє виключно її відповідність вимогам ст. 285 ЦПК України щодо форми та змісту, у тому числі наявність зазначених заявником обставин, які вказують на поважність причин його неявки чи неповідомлення суду. Натомість оцінка того, чи є такі причини поважними, здійснюється судом уже під час розгляду заяви по суті відповідно до ст. 288 ЦПК України, а не на стадії вирішення питання про її прийняття.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 572/3202/24 (провадження № 61-6911св25) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852783>.

12.69. Щодо залишення зустрічного позову без розгляду на стадії апеляційного перегляду з мотивів пропуску строку його подання

Залишення зустрічного позову без розгляду на стадії апеляційного перегляду з мотивів пропуску строку його подання є неправомірним, якщо суд першої інстанції вже вирішив його по суті, оскільки чинне процесуальне законодавство не передбачає такої підстави для відмови у розгляді зустрічного позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 466/7823/22 (провадження № 61-2248св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852779>.

12.70. Щодо належного відповідача у справі про відшкодування шкоди, завданої здоров'ю в ДТП за участю транспортного засобу з іноземною реєстрацією

У разі заподіяння шкоди здоров'ю внаслідок ДТП за участю транспортного засобу з іноземною реєстрацією, щодо якого видано страховий сертифікат «Зелена картка», або нестрахованого транспортного засобу, належним відповідачем щодо позовних вимог, що підлягають задоволенню за рахунок регламентних виплат, є Моторне (транспортне) страхове бюро України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 285/3662/23 (провадження № 61-15903св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131852924>.

12.71. Щодо відсутності повноважень апеляційного суду щодо закриття провадження з підстав його помилкового відкриття або повторної оцінки поважності причин пропуску строку

Апеляційний суд не наділений повноваженнями закривати провадження з підстав його помилкового відкриття або повторно оцінювати поважність причин пропуску строку після їх поновлення. Подання недостовірних відомостей з метою неправомірного поновлення строку може бути кваліфіковано як зловживання процесуальними правами та тягне відповідальність відповідно до ст. 44 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 листопада 2025 року у справі № 2-о-182 (провадження № 61-8699св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132043529>.

12.72. Щодо права біологічного батька на позов про визнання батьківства та наслідки ухилення від генетичної експертизи

Чоловік, який вважає себе біологічним батьком дитини, має право на позов про визнання батьківства незалежно від запису в Книзі реєстрації народжень або заяв іншої особи. Ухилення матері від генетичної експертизи розцінюється як спроба приховати істину, а обов'язок повідомлення про призначення експертизи покладається на суд.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 694/2322/22 (провадження № 61-6089св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164217>.

12.73. Щодо залучення неповнолітньої дитини як відповідача у справах про виселення зі службового житла

У спорах про виселення зі службового житла, де зареєстрована та проживає неповнолітня дитина, ця дитина має бути залучена до участі у справі як відповідач, а не як третя особа.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 711/5752/24 (провадження № 61-6662св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164194>.

12.74. Щодо обчислення річного строку на апеляційне оскарження, що закінчується у вихідний день

Якщо закінчення річного строку на апеляційне оскарження судового рішення припадає на вихідний день, останнім днем строку є перший після нього робочий день. Подання апеляційної скарги в такий робочий день вважається вчиненим у межах строку, а не після його спливу. Суд апеляційної інстанції не може відмовити у відкритті апеляційного провадження на підставі ч. 2 ст. 358 ЦПК України через нібито пропуск річного строку, якщо апеляційну скаргу подано в перший робочий день після вихідного, на який припадало закінчення річного строку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 362/2755/22 (провадження № 61-1850св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132164290>.

12.75. Щодо зупинення провадження у справі відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 252 ЦПК України у зв'язку з переглядом судового рішення у касаційному порядку ВП ВС

Для зупинення провадження у справі відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 252 ЦПК України у зв'язку з переглядом судового рішення в касаційному порядку ВП ВС необхідна наявність подібних правовідносин, які оцінюються за змістовим, суб'єктним та об'єктним критеріями, причому змістовий критерій є ключовим. Відмінності за предметом, підставами позову, умовами застосування норм або частково за суб'єктним складом свідчать про відсутність подібності правовідносин та підстав для зупинення провадження. Апеляційний суд не може застосовувати зазначену норму для зупинення провадження, якщо справа ще не прийнята до провадження ВП ВС.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2025 року у справі № 243/3483/22 (провадження № 61-8230св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132196925>.

12.76. Щодо залишення без розгляду позовної заяви у разі невнесення вартості майна на депозитний рахунок суду

Вимога ч. 5 ст. 390 ЦК України щодо попереднього внесення вартості майна на депозитний рахунок суду підлягає застосуванню виключно у справах про витребування майна у добросовісного набувача. У разі заявлення позову до недобросовісного набувача зазначена норма не застосовується. Оцінка

добросовісності або недобросовісності набувача здійснюється судом за результатами дослідження доказів при ухваленні рішення по суті.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 грудня 2025 року у справі № 354/419/25 (провадження № 61-11906св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132278911>.

12.77. Про обов'язковість вирішення питання процесуального правонаступництва у разі смерті боржника до розгляду клопотання по суті

При розгляді клопотання про надання дозволу на виконання на території України виконавчого напису нотаріуса іноземної держави, у разі смерті боржника, суд зобов'язаний насамперед вирішити питання про можливість процесуального правонаступництва. Неможливість процесуального правонаступництва є підставою для закриття провадження у справі, а не для вирішення клопотання по суті.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2025 року у справі № 752/12605/21 (провадження № 61-10890св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132647980>.

12.78. Щодо необхідності повного дослідження доказів щодо накладеного арешту на майно для захисту права власності

При вирішенні справ про зняття арешту з майна суд має всебічно, повно й об'єктивно дослідити всі наявні докази про існування арешту, не обмежуючись лише вимогою надання копій постанов про накладення арешту, відсутність яких не може бути єдиною підставою для відмови у задоволенні позову, якщо наявні інші докази накладення арешту (зокрема, інформація з територіальних сервісних центрів).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 грудня 2025 року у справі № 760/24514/24 (провадження № 61-11116св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132789351>.

12.79. Щодо необхідності призначення експертизи для оцінки дійсності заповіту, складеного у предсмертному стані

При розгляді справ про оспорування дійсності заповіту, посвідченого незадовго до смерті заповідача, суди зобов'язані забезпечити повне та всебічне з'ясування обставин справи, в тому числі розглянути клопотання про призначення експертизи для оцінки психофізичного стану спадкодавця на момент посвідчення заповіту. Відсутність у медичній документації належних даних про стан здоров'я заповідача не є підставою для відмови у проведенні повторної експертизи іншою експертною

установою, особливо за наявності сумнівів щодо здатності особи усвідомлювати значення своїх дій під час складання заповіту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 грудня 2025 року у справі № 724/305/23 (провадження № 61-4047св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132828467>.

12.80. Щодо неможливості розгляду справи щодо померлої особи та недійсність представництва після смерті відповідача

Провадження у справі підлягає закриттю згідно з п. 1 ч. 1 ст. 255 ЦПК України, якщо позов подано проти особи, яка померла, до моменту звернення до суду. Померла особа не може бути стороною у справі, оскільки її правоздатність припиняється у момент смерті, відповідно до ст. 25 ЦК України. Представництво померлої особи в суді є неможливим, оскільки договір про надання правничої допомоги, укладений після смерті особи, є недійсним і не створює належних повноважень для представника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 грудня 2025 року у справі № 161/23032/24 (провадження № 61-7649св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132828455>.

12.81. Щодо компенсації відповідачу судових витрат при залишенні позову без розгляду

Стягнення з позивача понесених відповідачем судових витрат у разі залишення позову без розгляду можливе лише у разі встановлення необґрунтованості дій позивача. Подання заяви про залишення позову без розгляду є диспозитивним правом позивача, передбаченим ЦПК України, і саме по собі не є необґрунтованою дією. Для компенсації витрат відповідачу необхідно довести, які саме необґрунтовані дії вчинив позивач: недобросовісність при поданні позову, систематична протидія правильному вирішенню спору, наявність протиправної мети ущемити права відповідача, умисність дій позивача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 грудня 2025 року у справі № 750/14656/24 (провадження № 61-10028св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132997358>.

12.82. Щодо права на заміну стягувача у виконавчому провадженні на спадкоємця

Свідоцтво про право на спадщину підтверджує прийняття спадщини та є достатньою підставою для заміни стягувача його спадкоємцем у виконавчому провадженні;

у такому разі додаткова оцінка способів прийняття спадщини за статтями 1268, 1269 ЦК України не вимагається.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 грудня 2025 року у справі № 2-460/2007 (провадження № 61-9497св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133087911>.

13. Спори щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС

13.1. Про право сторони виконавчого провадження звернутися до суду зі скаргою на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи

Вимоги боржника у виконавчому провадженні до державного виконавця щодо зобов'язання вчинення дій на виконання рішення суду та зняття арешту з майна не можуть розглядатися в порядку позовного провадження, оскільки процесуальним законом передбачений інший порядок захисту прав сторін виконавчого провадження, зокрема подання скарги на дії державного виконавця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2025 року у справі № 592/5020/24 (провадження № 61-13199св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124560785>.

13.2. Про зняття арешту, накладеного на його заробітну плату, на вимогу боржника

Звернення стягнення та накладення арешту на заробітну плату понад встановлені законом розміри заборонено, а в разі накладення арешту він підлягає зняттю. Процес зняття арешту здійснюється виконавцем відповідно до ч. 4 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження», зокрема на підставі повідомлення боржника. Залишення арешту на кошти, які становлять заробітну плату, та звернення стягнення на ці кошти порушує конституційне право боржника на отримання винагороди за працю, оскільки унеможливорює отримання ним заробітної плати як єдиного джерела доходу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2025 року у справі № 444/2503/17 (провадження № 61-14767св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125125022>.

13.3. Про скасування постанови про відкриття виконавчого провадження

Приватний виконавець має право відкрити виконавче провадження за місцезнаходженням майна боржника, яке зазначене у виконавчому документі

та знаходиться у виконавчому окрузі, де здійснює свою діяльність виконавець, незалежно від того, чи перебуває це майно у власності боржника на момент відкриття виконавчого провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2025 року у справі № 372/3539/23 (провадження № 61-5503св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126088352>.

13.4. Щодо передачі частки у праві спільної часткової власності на заставлене майно

Передача на підставі постанови та акта виконавця стягувачу частки в праві спільної часткової власності на заставлений автомобіль, яка належала боржнику та визначена ухвалою суду, не приводить до припинення застави такого автомобіля. Стягувач, приймаючи таку частку, набуває статусу співзаставодавця. При цьому слід розмежовувати автомобіль як неподільну річ і частку в праві спільної часткової власності на нього.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 квітня 2025 року у справі № 278/3717/21 (провадження № 61-4421св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126974873>.

13.5. Про скасування арешту, накладеного на майно боржника

Збереження упродовж тривалого строку після повернення виконавчого листа арешту, накладеного державним виконавцем з метою виконання судового рішення, за відсутності відкритих виконавчих проваджень і можливості продовження примусового виконання судового рішення щодо боржника, є невинуватим втручанням у право особи на мирне володіння своїм майном та порушує гарантії права власності, передбачені ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 квітня 2025 року у справі № 753/12589/23 (провадження № 61-5186св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127138362>.

13.6. Про необхідність отримання виконавцем дозволу органу опіки і піклування на примусову реалізацію нерухомого майна, право на користування яким мають діти

Подання виконавця про надання дозволу на звернення стягнення на нерухоме майно, в якому зареєстровані діти (ст. 435 ЦПК України), та подання про звернення стягнення на нерухоме майно з незареєстрованим правом власності (ст. 440 ЦПК України) є різними за правовою природою процесуальними зверненнями.

При відмові органу опіки та піклування в наданні дозволу на реалізацію нерухомого майна, у якому зареєстровані діти, виконавець має право звернутися до суду з поданням про надання такого дозволу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 травня 2025 року у справі № 200/14579/13 (провадження № 61-16233св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127296711>.

13.7. Про межі виконання судового рішення щодо звернення стягнення на предмет іпотеки

Виконавець не має права звертати стягнення на майно боржника, яке не зазначене у виконавчому документі, навіть якщо таке майно знаходиться на земельній ділянці, на яку звернено стягнення за рішенням суду. Виконавець зобов'язаний здійснювати заходи примусового виконання рішень виключно у спосіб та в порядку, які встановлені виконавчим документом і законом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 362/624/23 (провадження № 61-9316св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575556>.

13.8. Щодо заміни боржника на стадії виконання рішення суду на особу, яка не була залучена до участі в розгляді справи

Державний виконавець має право вносити ідентифікаційні дані боржника, однак заміна боржника на стадії виконання судового рішення на особу, яка не була залучена до розгляду справи судом, є неправомірною та порушує права такої особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 163/1553/23 (провадження № 61-1646св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128560464>.

13.9. Щодо зняття арешту з майна при поверненні виконавчого документа стягувачу за його заявою

При поверненні виконавчого документа стягувачу на його письмову заяву державний виконавець зобов'язаний зняти арешт із майна боржника. Бездіяльність державного виконавця та начальника ВДВС щодо незняття арешту з майна боржника в такому випадку є протиправною.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 205/1452/16 (провадження № 61-14490св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457093>.

13.10. Щодо строку повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання

Виконавчий документ може бути повторно пред'явлений до виконання протягом трьох років з дня його повернення стягувачу. При недотриманні цього строку виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття його до виконання. Дата складання заяви про відкриття виконавчого провадження не може бути єдиним і беззаперечним доказом на підтвердження подання виконавчого листа до виконання саме в цю дату.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 червня 2025 року у справі № 756/2078/13 (провадження № 61-7586св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485285>.

13.11. Щодо обов'язку виконавця зараховувати платежі з чітким призначенням коштів у рахунок сплати аліментів

При розрахунку заборгованості зі сплати аліментів державний виконавець має враховувати лише ті платежі, призначення яких дозволяє ідентифікувати грошові кошти як аліменти. Факт здійснення боржником грошових переказів на користь стягувача без конкретизації їх призначення як аліментів не може автоматично вважатися сплатою аліментних зобов'язань, навіть за відсутності інших боргових зобов'язань між сторонами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2025 року у справі № 390/2379/24 (провадження 61-7389св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129373461>.

13.12. Щодо правомірності зупинення виконавчого провадження на час приватизації боржника

Зупинення виконавчого провадження на час приватизації боржника є правомірним обмеженням згідно з п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження», що спрямоване на забезпечення публічного інтересу в контролі за реалізацією державного майна. При цьому кредитор має право на компенсацію від держави у випадку невинуватливої затримки приватизації, яка спричиняє затримку виконання судового рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 вересня 2025 року у справі № 335/7744/23 (4-с/335/14/2024) (провадження № 61-10202св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130097342>.

13.13. Про порядок обчислення строку на оскарження дій державного виконавця

При оскарженні дій державного виконавця в цивільному судочинстві застосовується спеціальна норма ЦПК України про десятиденний строк у календарних днях, а не загальна норма ЗУ «Про виконавче провадження» про строк у робочих днях. Пропуск такого строку без поважних причин та без заяви про його поновлення є підставою для залишення скарги без розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2025 року у справі № 497/2150/24 (провадження № 61-7468св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793106>.

13.14. Щодо наслідків сплати боржником коштів на користь нового кредитора за договором факторингу, який не набув статусу стягувача у виконавчому провадженні

Сплата боржником коштів на користь нового кредитора за договором факторингу, який не набув статусу стягувача у виконавчому провадженні шляхом процесуального правонаступництва, не є належним виконанням судового рішення та підставою для виключення відомостей про боржника з Єдиного реєстру боржників.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2025 року у справі № 521/25844/23 (провадження № 61-143св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131243953>.

13.15. Про незаконність збереження арешту майна за відсутності виконавчих проваджень

Збереження арешту, накладеного державним виконавцем з метою виконання судового рішення, за відсутності відкритих виконавчих проваджень та можливості продовження примусового виконання судового рішення, є невинуватим втручанням у право на мирне володіння майном боржника, оскільки необґрунтовано обмежує його право користування та розпорядження належним на праві власності майном.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2025 року у справі № 202/5715/24 (провадження № 61-15823св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132590285>.

13.16. Щодо обов'язків державного виконавця під час вилучення у боржника та передачі майна стягувачу у виконавчому провадженні

Обов'язок щодо вилучення майна у боржника та його передачі стягувачу є виключною процесуальною компетенцією державного виконавця як суб'єкта примусового виконання судового рішення. Неможливість ідентифікації майна

не звільняє державного виконавця від обов'язку вжити всіх передбачених законом заходів для виконання судового рішення, а покладення на стягувача обов'язків із залучення спеціалізованих підприємств і техніки є неправомірним, оскільки означає перекладання повноважень виконавця

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 грудня 2025 року у справі № 607/6964/20 (провадження № 61-14469св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132931941>.

14. Справи щодо оспорювання, визнання, надання дозволу на виконання рішень іноземних судів, міжнародних арбітражів

14.1. Про поновлення пропущеного строку для примусового виконання рішення іноземного суду

Поважність причин пропуску строку для подання клопотання про примусове виконання рішення іноземного суду визначається судом з урахуванням активних дій заявника, спрямованих на виконання такого рішення. Численні звернення з клопотанням про виконання рішення іноземного суду, відсутність у заявника можливості домогтися виконання судового рішення через формальні перешкоди, а також тривалість процедури подання та розгляду клопотань, що не залежить від волі заявника, є поважними причинами для поновлення пропущеного строку

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 жовтня 2025 року у справі № 521/13284/24 (провадження № 61-9378св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131425942>.

Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду за 2025 рік / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного цивільного суду департаменту аналітичної та правової роботи. Київ, 2026. – 120 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua